

Sestry Royové spomienka odkaz

O B S A H

genezis 4
AKO BOLO
NA POČIATKU
R. Betina

pozdrav spod Tatier 5
BOŽIA RODINA
J. Stupka

rozhovor 6
VŽDY JE PRIESTOR...
Mišina/E. Mihočová

téma 10
VÝROČIA
NA STAREJ TUREJ
I. Topolčanyová

spravodajstvo 22
ODKAZY Z MINULOSTI
Š. Markuš, T. Máhrik

úvaha 24
CHVÍĽA RADOSTI
Roháček

SVEDECTVO ZÁVISLÉHO 25

detský kútik 26
I. a R. Topolčanyovci

fotouvaha 28
ZATVORIL SI RAJ
A. Činčuráková Tipulová

spod orecha 30
DEÉMON SÚHLASU
B. Piatko

RELAX 31

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:

IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2023

Redakčná rada: Juraj Institoris, Tomáš Komsrka, Tibor Máhrik, Bohuslav Piatko, Rastislav Števkó

Čestný člen: Štefan Markuš

Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, Jazyková úprava: Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko

Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,

e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. Zadané do tlače: 15. 11. 2023 Tlač: Alfa print, Martin

Predná a zadná strana obálky: M. Medňanský: Výročia

EV: 2670/08 ISSN: 1337-6985

ZÁHRADA DVOCH TIEL

Detstvo sa mi v pamäti uchovalo ako záhrada starého otca plná stromov, kvetov, včiel, motýľov, trávy, ovocia a vtákov. Záhrada v slnku, v daždi, záhrada strieborná pod hviezdami. Záhrada miesto zázrakov – priestor, v ktorom sa očiам detí zjavuje tajomná tvár života.

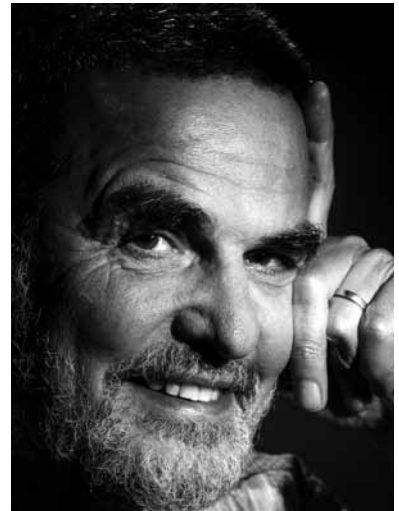
Najstarší biblický obraz je obrazom záhrady. Raj ako kozmický symbol. Celý vesmír nám predstavuje ako záhradu. Keď večer zodvihne hlavu k temnotám nad nami, dívame sa do šerých priestorov tej nekonečnej záhrady, na záhony planét a hviezd. Hľadáme do záhrady, ktorá tu nezačína, a tam nekončí.

Na deň matiek som zašiel k švagrovi Belovi a sestre Janke do Dúbravky, aby som si v záhrade na terase dreveného domčeka vypil šálku kávy s mojou mamou Alžbetkou. Aj mamu si občas predstavujem ako maličkú záhradku v tej rozľahlej záhrade vesmíru. Pred štrnástimi tisícimi miliardami rokov, bolo zasiaté prvé semienko. Z neho sa zrodili slnká, hviezdy, mesiace, z neho sa zrodila zem. Zem splodila moria, rieky, pralesy, púšte i hory. V moriach, pralesoch a stepiach, jazerách a riekach sa zrodili ryby, vtáci, plazy a rozmanité zvieratá. A napokon uprostred tej, životom pulzujúcej záhrady, sa zrodil prvý človek. Tvár, telo, myseľ i srdce toho človeka sa zrkadlili tisícročie za tisícročím vždy v novej podobe v nespočetných generáciách jedinečných, neopakovateľných ľudských príbehov, až som sa napokon narodil i ja v záhrade tela mojej mamy. Do pôdy tej záhrady sú vpísané celé dejiny vesmíru. Pod jej povrchom sa vlnia archaické moria, vo svetle prastarých hviezd v nej letia podivní vtáci s tlamami jašterov. Tlupy dávnych kočovníkov v nej hľadajú svoje miesto pod slnkom. V jej húštinách sú ukryté fúzy starého otca, i biele vlasy starej mamy starostlivo učesané pod šatkou.

V biblickej záhrade sa ozve hlas Boha: *Nech sa dvaja stanú jedným telom*. Koľko ráz v koľkých nociach sa ozval ten hlas znova. Za sparných letných nocí, keď z vyprahutej pôdy stúpala vôňa pokosenej trávy, či v podjesennom chlade, keď z neba prežiarneho bleskami na škridlu strechy bubnovali ťažké kvapky dažďa. Skryté objatie dvoch ľudských bytostí, ktoré sa v úžase milovania stali jedným telom. V tej jednote dvoch tiel sa neprestajne opakuje stvorenie sveta. Všetci sme boli v ktoromsi z tých neopakovateľných zabudnutých momentov takto utvorení a svet bol v tej chvíli nanovo stvorený v našom rodacom sa vedomí. Nik nás nepoznal, lebo sme ešte neboli, nik si ešte nevedel predstaviť našu tvár. Nie ľudská, iná, absolútna vôľa tvorcu, nás ustanovila v živote. Dávny hlas z rajskej záhrady nás z ničoho privolať k bytiu: *Nech sa dvaja stanú jedným telom*. Naši rodičia sa v nás stali jedným telom. Všetci sme jedným telom z dvoch tiel: kúsok hmoty z tela otca, kúsok z tela matky. Sestra, brat a ja – tri bytosti, v hriadke z dvoch tiel, zrodení do záhrady vesmíru. I my sme sa v našich deťoch stali jedným telom. Sme záhradou spojenou z mnohých minulých, prítomných i budúcich tiel. Našimi tepnami tečie skrytá rieka a nesie v sebe zárodočné božie myšlienky, tajomné semienka dedičnosti.

V novembri sa cintoríny rozžiarili tisícami svetielok. V očiach živých sa zrkadlili plamienky sviec na hrobch tých, čo nám v zemi zanechali iba pozostatky už nepotrebných tiel. Plamene sviec akoby na zemi odrážali hviezdne nebo. Sme záhrada, kyprá, plodná pôda nadčasového tela, utkaného zo spoločenstva živých a mŕtvych. Bije v nás srdce našich predkov i srdce našich ešte nezrodených detí.

Voda, čo oživuje veľké stromy i najmenšie kvietky pochádza zo záhradnej studne slobodnej lásky. Vyteká z pomínuteľného ľudského srdca, no pramení vo večnosti Boha. ■

DANIEL PASTIRČÁK,
kazateľ CB Bratislava-Kaplnka

STĽPČEK:

BÁJKA O HODINKÁCH

Jednému kováčovi sa zdalo, že mu hodinky idú pomaly. Otvoril ich a videl, že na jednom koliesku jeden zúbok vyčnieva. Vzal kladivo, koliesko vyklepal ... a hodinky zastali. Hodinár mu povedal, že ten šesťdesiaty vyčnievajúci zúbok počítal minúty. „Tak ho oprav!“ „To sa nedá. Tým kladivom si koliesko zničil a ložiská iných posunul tak, že ich zúbky už do seba nezapadajú. Hodinky sa opravujú rozumom, nie kladivom. Hrubosť neopravuje, hrubosť ničí.“ Povedal hodinár.

Tá bájka tu končí. Dnes už máme digitálne hodinky. Namiesto koliesok sú v nich malé kryštáliky kremeňa a kremíka. Na kremíkových kryštáloch sú malé zlaté štvorčeky a pásiky, ktoré do seba „zapadajú“ tak, ako zapadali zúbky v starých hodinkách. A namiesto nepokoja je kremenná platnička. Je najjemnejším brúsom vybrúsená tak, aby kmitala v rytme, ktorý kremíkové platničky prepočítajú na sekundy a minúty.

Lenže správne to prepočítajú iba vtedy, keď kryštálická os tých kremenných platničiek má nielen správnu hrúbku, ale aj správnu orientáciu. Správny smer.

V opačnom prípade rôzne hodinky budú ukazovať rôzny čas a ľudia si nebudú rozumiieť. Lebo u jedných môže byť stredovek, u iných budúcnosť. A v spoločnosti bude chaos – ľudia zo stredoveku nemôžu chápať našu prítomnosť.

Ten chaos (tak ako v hodinách) sa nedá odstrániť hrubosťou, iba premysleným nastavením prevodov medzi všetkými kolieskami. Najmä vtedy, keď je tých koliesok na milióny. ■

Ivan Turek

AKO BOLO NA POČIATKU

RASTISLAV BETINA

Boh povedal: Utvoríme človeka na svoj obraz, na svoju podobu (Gn 1, 26).

Čo to znamená, že človek je stvorený na Boží obraz? To nám prezradí pohľad na Boha. Boh je okrem iného aj duchovná bytosť. Preto človek stvorený na Boží obraz je tiež duchovnou bytosťou. Aj zvieratá sú stvorené Bohom, ale na rozdiel od človeka nie sú náboženské bytosti. Nevenuujú sa uctievaniu nejakej vyššej bytosti. Vari ste už videli mačku, že by si zložila labky a modlila sa? To je absurdná predstava.

Jedine človek má schopnosť mať vzťah s inou duchovnou bytosťou, ktorou je Boh. Má schopnosť modliť sa, uctievať, oslavovať, poslúchať a milovať Boha. Teda vzťahovať sa k duchovnej bytosti, ktorá je nad ním.

Niektó sa však môže pýtať: Ak je to naozaj tak, že sme boli stvorení ako náboženské, či duchovné bytosti, prečo si toľko ľudí spokojne žije a vystačí aj bez náboženstva, bez viery, bez duchovného rozmeru života? Ale nechodiť do kostola, nepraktizovať náboženstvo, neveriť v Boha a považovať sa za ateistu ešte neznamená, že človek prestal byť duchovnou bytosťou. Že nemá svojho boha, či bohov, ktorých by uctieval a ktorým by sa klaňal.

Znamená to len toľko, že ak človek neuctieva pravého Boha, bude uctievať falošných bohov. A presne to sa aj stalo: *Božiu pravdu zamienili za lož a úctu a službu preukazovali stvorenstvu namiesto Stvoriteľa* (Rim 1, 25). Človek sa miesto Stvoriteľovi klania stvoreniu. Našiel si náhradných bohov, modly.

Môžu to byť pritom veľmi vznešené veci ako rodina, veda, umenie. Môžu to byť aj veľmi prízemné veci ako móda, peniaze, majetok, úspech. Je však zákonité, že keď sa človek nebude klaňať Bohu, ktorý je nad ním, bude sa klaňať veciam, ktoré sú pod ním. Lebo niekomu alebo niečomu sa musíme klaňať. Niekomu alebo niečomu musíme slúžiť. Naše srdce musí niekomu alebo niečomu patriť. Lebo tak sme boli stvorení, ako duchovné bytosti. Ak však človek nie je bohoslužobník, tak sa z neho stane modloslužobník. ■

BOŽIA RODINA – ČO SPÁSU MILUJÚ

JÚLIUS STUPKA, BJB Vavrišovo

Nech sa tešia a radujú sa v Tebe všetci tí, čo Ťa hľadajú! A tí, čo spásu Tvoju milujú, nech hovoria vždy: Hospodin je veľký! (Žalm 40, 17)

Zaraďme sa medzi ľudí, čo *spásu Tvoju milujú*. V našej dobe je nevyhnutné rozširovať rady tých, ktorí si zamilovali Božiu spásu. Dnešný trend je totiž opačný. Na zemi bolo vždy príťažlivé a zaujímavé hľadať – túžiť po sláve a po peniazoch. Túžba po peniazoch a sláve prekvitá dodnes. Lavice modlitebni (i kostolov) zostávajú prázdne. Tu nie je namieste lamentovať a ťažkať si, ale sebakriticky zhodnotiť, ak si voľkám napríklad pri vyššom zárobku a zľahostajniem k hodnotám spásy. Ak sa zvýši mzda, je úplne prirodzené, že nás to poteší. No, zlým signálom môže byť vtedy, ak nepostrehnem, že túžba po zemských hodnotách narastá a s ňou aj túžba po prvenstve. A najhoršie ešte len príde, keď výzva Pána Ježiša je úplne vytesnená zo života: *Ak niekto chce byť prvý, nech je posledný zo všetkých a nech slúži všetkým* (Mk 9, 35).

Ponaučenie a napomenutie

Položme si otázku – nie je príčinou nejedného konfliktu medzi kresťanmi, keď viac ako spásu milujeme pochvaly, slávu alebo hmotné zisky? Dobré smerovanie života je iné: *A tí, čo spásu Tvoju milujú, nech hovoria vždy: Hospodin je veľký!* V živote nás láska k Bohu dovedie vždy k oslave Boha.

Sumarizujeme

Hľadaniu Boha predchádza osobná skúsenosť. Túžime Ho nachádzať, stretať sa s Ním a podriaďiť sa Jeho vôli. Učenci to vyjadria prosbou: *Pane, nauč nás modliť sa*. Platí dodnes, ak Ho oslovíme Otče náš, otvárame pred Ním svoje srdce, čuje nás. Človek túži po spásu, vyslobodzovaní, hlbšom zmysle života. V našom rozhovore s Ním ožije túžba po svätosti, plnení Jeho vôle, po chlebe každodennom a živote v trvalom odpúšťaní a zmierení. Dennú skúsenosť s pokušením nesmieme zľahčiť a nad zlobou, ktorá chce nad nami chytráčiť a vládnuť, vyslovujeme rozhodné **Nie! Zbav nás zlého!** Milujeme Tvoju spásu natoľko, že zloba a zlosť sa nemôžu v nás zabývať, ani nad nami vládnuť? Len vtedy je srdce trvalo pripravené Boha chváliť: *Nech hovoria*

vždy: Hospodin je veľký a silnejší ako moja zloba, ako môj hriech v každom pokušení. Tento pohyb srdca zostane konkrétnym dôvodom zamilovať si a spoločne nažívať v spásu. Vždy oslavovať, spoločne plesat a hovoriť: *Hospodin je veľký!* ■

VŽDY JE PRIESTOR VIAC UBRÁŤ ZO SVOJHO A PRIDAŤ INÝM

Grafik **ANDREJ MIŠINA** ako „dieťa z fary“ vyrastal v prostredí evanjelického kostola. Nestal sa však farárom ako jeho otec a starý otec, ale grafickým dizajnérom. Pre vydavateľstvo Tranoscus zamuje Evanjelický posol spod Tatier, Cirkevné listy a Tranovského kalendár. Je presbyterom cirkevného zboru na Legionárskej v Bratislave. Rád spieva, a preto účinkoval v dvoch muzikáloch Sláva Kráľa. S manželkou Zuzkou vychováva dvoch synov – Tea a Alexa, ktorých volá aj „Rozbuška“ a „Výbušina“. Zhovárala sa s ním EMÍLIA MIHOČOVÁ. Foto: ANDREJ LOJAN

Je späť s dátumom tvojho narodenia, 25. septembrom 1981, historicky výnimočná udalosť?

V rovnaký deň ako ja sa narodil herecký manželský pár Michael Douglas a Catherine Zeta Jones, taktiež speváci Robo Grigorov a Peter Dvorský. Keď som bol v USA, tak som si kúpil časopis The Life zo septembra 1981, kde písali o prvej transplantácii umelého srdca. V danom roku tiež

uzavreli manželstvo kráľovský pár – princezná Diana a princ Charles.

Ešte si do istej miery zažil komunizmus. Ako táto skutočnosť ovplyvnila tvoje detstvo?

Rodičia spomínali ako v mojom kočičku pašovali zakázané knihy. Za komunizmu som navštevoval prvý a druhý ročník základnej školy v Dovalove. S bratom sme

sa zásadne nezúčastňovali na školských akciách v nedeľu dopoludnia, kedy sa konali Služby Božie. Nechodili sme na žiadne stretnutia s partizánmi ani športové dni. Dostávali sme za to poznámky, ktoré rodičia jednoducho akceptovali ako nutné zlo. Nestavali sme sa revolúcie na odpor, ale prirodzene sme s bratom chápali, že v škole nemôžeme povedať všetko. To, že sme veriaci ľudia, som považoval za

normálne. Voči tým, ktorí sa označovali za neveriacich alebo komunistov, sme však necítili žiadne nepriateľstvo.

Aký zmyslový vnem sa ti spája s touto životnou etapou?

Mám rád vôňu smoly. V Dovalove sa totiž všetky biblické stretnutia kamuflovali brigádami. Z detstva mám dojem, že sa na fare smola varila nonstop – v čudných fúrikoch na kolesách, ktoré sa volali „japonky“. Smola sa z nich dobre vylievala. Mám pocit, že na farskom dvore vrela neustále, preto mi vonia dodnes. Bolo to pod veľkou brezou na dvore, smola mi teda vonia dodnes a mám rád aj brezy.

Zažil si ako farárske dieťa sťahovanie na nové miesto?

Hneď po Nežnej revolúcii vo februári 1990 sme sa sťahovali do Soli, mal som vtedy osem rokov. Komunizmus mám preto spojený s Dovalovom a porevolučné obdobie s evanjelickou farou v Soli. Po Dudášovcoch tam bola veľmi dobre rozbehnutá práca

s mládežou. Mali sme aktívnych spolupracovníkov, ktorí pomáhali pri práci s mládežou aj detskou besiedkou. V porevolučnej eufórii sa rozbiehali aj rôznorodé podujatia na úrovni seniorátu.

Ako synovia farára sme sa s bratom Michalom aktívne zapájali do života cirkevného zboru. Chodili sme na detskú besiedku a veľmi skoro aj na spevokol. Starali sme sa tiež o farské priestory – sobotné upratovanie domácnosti zahŕňalo aj zborovú sieň, museli sme každý týždeň prekladať 50 stoličiek. Starali sme sa o sad a pomáhali kosiť dvor. Všetko, čo sa dialo, som bral ako súčasť bežného života. Nemal som žiadny pocit odlišnosti voči ostatnými rovesníkom, ktorí na fare nežili.

Jedna vec je detstvo na fare, druhou však osobná túžba po Bohu. Kedy si spoznal a uveril v Ježiša ako Božieho Syna, osobného Spasiteľa?

Veriaci som bol vždy, pochybnosti som nemal. V roku 1994 sme však ako mládežníci boli na

Starej Turej. A tam som si počas jedného evanjelizáčného večera intenzívne uvedomil, že som veriaci. Cítil som naplnenie Duchom Svätým. Po návrate domov som mal potrebu hovoriť o tom so všetkými kamarátmi z ulice. Takú potrebu zdieľať svoju vieru som predtým nemal. Evanjelizačný večer na Starej Turej považujem preto za zlomový moment, kedy som z poloautomatického režimu prešiel k osobnej viere. Možno to nebola veľká zmena navonok, ale vnútorne určite.

Kde ste nachádzali útočisko, keď ste si chceli od fary odýchnuť?

Išli sme k strýkovi na faru do Rankoviec (*smiech*) alebo na faru do Hornej Lehoty, kde bol farárom starký a kde som trávil prázdniny. Rád včeláril, rovnako ako ďalší rodinní príslušníci. Takže nielen smola, aj med a včelín sú súčasťou mojich spomienok na detstvo.

Nikdy si neuvažoval nad tým, že sa staneš tiež farárom?

Ako chlapec som nechcel byť ničím iným ako farárom alebo šoférom kamiónu (*úsmev*). Vždy som rád kreslil, preto som absolvoval výtvarný odbor na Základnej umeleckej škole. Ako gymnazista som už nevažoval len nad teológiou, ale aj nad architektúrou. Hovoril som si: „Ak farárčina nie je to jediné, čo chcem a po čom túžim, asi by som na teologickú fakultu nemal ísť.“ Nechcel som raz ľutovať. Ak túžba po kňazskom povolání nie je stopercentná, nie je to dobrý štart. Toto

rú robím, nemá zmysel. Túžil som po grafickom dizajne kníh. Preto som sa osamostatnil. Veľa kníh som zalamoval pre vydavateľstvo Porta Libri, Slovenskú biblickú spoločnosť a najmä pre tri vydavateľstvá v Nórsku. Zákazky však prichádzali nepravidelne. Keď som si založil rodinu, intenzívne som sa modlil za stabilnú a pravidelnú prácu.

Je grafický dizajn rovnako dôležitý ako obsah, ktorý čitateľom ponúkame?

a príjemné na pohľad. Nechceme z Posla robiť life stylový časopis, ale snažíme sa ulahodiť oku čitateľa a vnímať jeho potreby.

Máš svoj špecifický grafický rukopis?

Nemám prísne vyhranený štýl. Predložím svoj koncept, ale akceptujem aj názor zákazníka a snažím sa s ním dohodnúť. V dôsledku toho je dizajn mojich prác menej štylisticky jednotný. Pri zalamovaní mám rád štruktúru a pravidelnosť, čas od času však vítam aj chaos, vďaka ktorému veci vystupujú z radu.

A čo architektonický a dizajnérsky štýl, ktorý ťa inšpiruje?

Môj najobľúbenejší architektonický štýl je secesný, lebo nie je prísne technický, ale organický a vystupuje zo šede. Páčia sa mi obrazy Alfonza Muchu aj stavby Antonia Gaudí. Bol som osobne v Barcelone, aby som videl jeho La Sagradu Familiu. Je zaujímavé pozorovať, ako sa katedrála v priebehu času mení a vyvíja, keďže stále nie je dostavaná. Paradoxne, mám rád aj funkcionalizmus, modernu a geometrickú secesiu. Symetriu a pravouhlosť. Imponuje mi zmes všetkého možného, tak ako v hudbe – počúvam klasiku, hip-hop a občas aj kresťanský metal.

Ako reaguješ, ak sa občas v novinách objaví preklep alebo chyba z nepozornosti?

Môj dobrý priateľ ručne vyrába zápisníky. A ak sa mu niečo nepodarí, tak mu hovorím: „Zdvihni na to cenu, lebo vidno, že je to ručná práca.“ Nikdy som nemal rád marketingové slogany typu: „Vyžadujem od seba aj ostatných maximum.“ Vždy som samého seba považoval za obyčajného človeka. Rovnako ako je ním prezidentka alebo premiér. Sme len ľudia a mali by sme sa tak k sebe správať. Prípadné chyby, ak nie sú fatálnymi zlyhaniami, by sme si mali odpúšťať a ísť ďalej. Kde inde by sa tak malo diať, ak nie v cirkvi?

povolanie si vyžaduje celého človeka. Napokon som si podal prihlášku na priemyselný dizajn na STU, doštudoval som na Vysokej škole výtvarných umení grafický dizajn.

Kde si po vysokej škole začínal?

Začínal som v reklamnej agentúre, kde som pracoval na rôznych reklamných a produktových materiáloch. Bola to náročná práca, ktorá však mala len krátku trvanlivosť. Veľmi rýchlo ma to prestalo baviť. Občas som mal pocit, že práca, kto-

V Novej zmluve je napísané: „Čokoľvek robíte, robte tak ako Pánovi, nie ako ľuďom.“ Samozrejme, túžim odvádzať profesionálnu prácu, ktorá bude Bohu milá. Aj preto som rád, že už nerobím primárne reklamné a propagačné materiály, ale podstatne väčšiu časť venujem knihám a novinám. A mám pocit, že Posol – tak svojím vekom, ako aj postavením v cirkvi – si zaslúži profesionálny grafický dizajn. Spojenie dizajnu a obsahu by malo byť prirodzené. Ako grafik sa snažím noviny zalamovať tak, aby boli noviny zrozumiteľné

Napriek tejto skromnosti ťa poznám ako maximálne precízneho človeka.

No, že som Monk, mi je jasné (*smeiech*). Nie som však závislý na chorobnej precíznosti. Myslím si, že aj chaos má do istej miery v živote svoje miesto.

Ako zvládaš kritiku?

Neskromne si myslím, že kritiku viem prijímať. Ľahšie v práci ako doma. Človek by sa nemal brať príliš vážne. Treba mať určitý nadhľad. Chápem, že ľudia sa rôznych názoroch a vkuse. Rád im priznám právo na názor, aj čo sa mojej dizajnerskej práce týka. Ak urobím chybu, nemám problém si ju priznať a udám sa hneď (*smeiech*). To je niečo, čo chýba v politike – cirkevnej aj spoločenskej. Ľudia si ani za svet nedokážu priznať chybu. Je však lepšie prevziať iniciatívu ako trpnuť, kedy na to príde nepriateľ.

Patrí Andrej Mišina do klubu knihomoľov?

Pravdupovediac, nie som príkladný čitateľ, čo súvisí s negatívnymi skúsenosťami ešte z čias základnej školy. Aj keď som nečítal dobre, musel som sa zúčastňovať na všetkých triednych a školských súťažiach – možno preto, že som bol farársky syn. Vždy som utŕžil hanbu, čo vo mne vzbudilo odpor k čítaniu. A tak som nadhlo na knihy zanevrel. V detstve som radšej kreslil a bicykloval. Ale manželka Zuzka je veľmi vášnivá čitateľka. Doma máme obrovskú knižnicu, a tak som sa ku knihám opäť dostal. Aj preto mi tak záleží na dizajne kníh – aby si k nim ľudia nachádzali ľahko a radi cestu. Našich dvoch synov, Alexa a Tea, vedieme tiež k čítaniu, lebo rozvíja ich vlastnú fantáziu.

Čo si čítal naposledy?

Často čítam knihy, ktoré zalamujem. Skôr literatúru faktu, duchovné zamyslenia a životopisy architektov. Momentálne mám rozčítanú Malku – zbierku poviedok od Švantnera, a je to úlet (*smeiech*). Bola to kniha, ktorú

som si mohol vybrať z rodinnej pozostalosti. Je ešte veľa kníh, ktoré si chcem prečítať, chýba mi však návyk. Radšej pozerám filmy, úlohu knihy v živote človeka však považujem za dôležitú.

Ako si na tom s čítaním Biblie?

Vždy som chcel ako grafik pracovať práve na Biblii. Denne čítam zo starej Biblie, ktorú mi ako 8-ročnému darovali rodičia. Používam však aj mobilnú aplikáciu YouVersion. V práci mám zase najnovší evanjelický preklad vydaný Transciom. Ako grafik som pracoval na reedícii dvoch prekladov ekumenickej Biblie, ako aj na Biblii „Inšpiruj sa!“ z dielne Slovenskej biblickej spoločnosti.

Bibliu čítam ráno a večer, rád pritom porovnávam slovenský a anglický preklad. Dôležitá je pravidelnosť. Bez pravidelného čítania Písma sa nedá držať krok vo viere ani službe cirkvi. Je to ako s bežným jedlom, nestačí sa najesť len raz do týždňa. Túto paralelu duchovného a telesného pokrmu mám rád. Núti ma čítať si Bibliu neustále, i keď mám veľa rodinných a pracovných povinností. V opačnom prípade človek veľmi ľahko stratí chuť do služby.

Okrem iného si autorom loga k Roku kresťanskej kultúry 2023. Potešilo ťa, že odborná porota vybrala práve tvoj návrh? Čo konkrétne obsahuje?

K participácii na tomto projekte ma oslovila Daniela Veselá z Edukačno-misijného centra GBÚ ECAV, ktorá je súčasťou právneho tímu Roku kresťanskej kultúry. Má súvis s príchodom vierozvestcov Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu, preto bol dvojkríž prirodzený motív. Snažil som sa vyhnúť tradičnému logu s vyobrazením postáv dvoch mužov s barlou v ruke. Dvojkríž, ktorý ich symbolizuje, som vložil do koruny stromu. Pridal som doň ovocie, pretože verím, že kresťanská kultúra nie je len „kultúrou pre kultúru“, pre povznášajúci pocit z umenia. Naopak, má pri-

nášať ovocie – ovocie duchovného povzbudenia a zvesti evanjelia v rôznych formách. Na prípravu loga som nemal veľa času, iba pár dní. Počiatkový šok, že odborná komisia vybrala práve môj návrh, som postupne vnútorne spracoval. Konalo sa už aj uvedenie loga v rámci udeľovania Ceny Fra Angelica – 14. februára v priestoroch Primaciálneho paláca v Bratislave. Na stretnutí v Zrkadlovej sieni, kde sa moji rodičia kedysi (civilne) sobášili, som logo krátko verejne predstavil.

Poodhalíš nám niečo zo svojich plánov do budúcnosti?

Prežiť (*smeiech*). Čo sa týka cirkevného zboru, po pandémie je stále čo rozbiehať. Rád by som sa tiež raz vrátil k práci s kožou a drevom, ku ktorej som mal vždy blízko. Je to niečo úplne iné ako práca s počítačom. V Dovalove bol jeden staručký pán stolár. Doteraz mám od neho lietadielko, ktoré sa upevní a točí vo vetre. Snažím sa ho repasovať, keďže si už párkrát chcelo skutočne zalievať, keď ho vietor strhol.

Viem, že ťa trápia nezhody a konflikty v cirkvi, či v spoločnosti, ktoré sa ťahajú roky. Čo by si odkázal tým, ktorí majú neustále potrebu dúchať do pahreby?

Každý nech si položí ruku na srdce, nakoľko v živote a službe upriamuje pozornosť na seba samého. A či by sa nemohol viac orientovať na ľudí vo svojom okolí. Je naozaj dôležité to, čo chceme my? Nemali by sme sa viac poobzerať a reflektovať na potreby iných? Niežeby som to sám už dosiahol, ako píše apoštol, ale mám cieľ pred očami. Vždy sa toho dá urobiť viac – viac ubrať zo svojho a pridať iným. To by mohol byť spôsob, ako sa vymaniť zo všetkých sporov, ktoré v cirkvi máme. Neznamená to problémy obchádzať, ale vyriešiť ich a viac sa k nim nevracať. Je to lepšie, ako sa celé roky bahniť v jednom probléme a živiť ho až do úplného umorenia vzťahov. ■

SESTRY ROYOVÉ

Spomienková slávnosť
na Starej Turej

Pripravila Iveta Topolčanová
Foto: Martin Medňanský

ŽIVOT, DIELO A ODKAZ KRISTÍNY A MÁRIE ROYOVÝCH SÚ STÁLE ŽIVÉ

IVETA TOPOLČANYOVÁ

Štvrtá októbrová nedeľa nás privítala upršaným jesenným počasím. Ale nič to neubralo z radostného očakávania sviatočného dňa. Predchádzali tomu prípravy plné rôznych pocitov, ale s uvedomením si pomoci zhora a Božej žehnajúcej pravice, prišlo nadšenie a vlna vďačnosti.

V evanjelickom zbere, kde rodina Royových prežila značnú časť spoločného života, v našej milovanej Starej Turej, kde Kristína a Mária toľko vytrpeli pre svoju vieru a nadšenie, tak práve tu sme mohli v láskyplnom spoločenstve uvažovať o tom, aká sila, moc a viera to museli byť, keď takto viedli naše rodáčky.

Slávnostné služby Božie sa začali piesňou *Krásna si moja otcina* v podaní spojených miestnych spevokolov s doprovodom sláčikového kvarteta a klavíra. Domáci kazatelia, manželia Činčurákovci, privítali prítomných, menovite hostí, ktorých potešili odovzdaním kytíc, medzi nimi aj primátora Starej Turej Leopolda Barszcza.

Zazneli ďalšie krásne duchovné piesne a k liturgii sa pridali aj pani farárka Kopincová z Kostolného a kaplán Panuška z Nového Mesta nad Váhom. Na organe sprevádzal Samuel Činčurák.

Modlil sa brat poddozorca miestneho evanjelického zboru Branislav Sadloň a brat Ján Kozempel z Cirkvi bratskej v Starej Turej. Slávnostný žalm zapieval Radomír Vařák, zborový farár v Trnave.

Spoločenstvo veriacich bolo o to vŕcnejšie, že sa stretli viacerí bratia, sestry i významné osobnosti z podjavorinského regiónu a mohli spoločne Pánu Bohu ďakovať a chváliť Ho. Keďže sme si pripomenuli niekoľko výročí spätých so sestrami Royovými, ako by to bolo, keby nezazneli v mohutnom srdečnom chválospeve nádherné royovské piesne.

Sama Kristína Royová napísala:

„Teraz, keď hľadím naspäť, zdá sa mi to tak nádherne krásne, že práca Ducha Svätého na Slovensku začala spevom. Od prírody boli sme my Slováci národ spevavý. Ešte i dnes, po mnohopočetných skúsenostiach, tvrdím, že ak slovenskú dušu spevom nezobudíš, tak ti nevstane, neožije!“

Kráľu nebies a Smieť žiť pre Krista spieval vari každý zanietene a od srdca. *Piesne Stonské* sú najstarším slovenským spevníkom duchovných piesní. Jeho autorky, sestry Royové, boli pri zrode slovenského duchovného prebudenia. Preto táto spomienková slávnosť. No nemáme len spomínať, ale máme predovšetkým zodpovednosť pokračovať v dobrom diele tých, čo nás predišli.

O duchovné osvieženie sa postaral detský spevácky zbor Lastovičky, pod dirigentskou taktovkou dlhoročnej umeleckej vedúcej Janky Feríkovej.

Nasledovali srdečné pozdravy a milé príhovory. Riaditeľ OZ Sluha Peter Ferík vyjadril vďačnosť voči Pánu Bohu, že spoločne smieme pokračovať v živote pre Pána Ježiša Krista duchovnou aj praktickou činnosťou. Bez Božieho požehnania a ochotných spolupracovníkov je každá práca márna. Predstavil novú krásne ilustrovanú knihu *Bez Boha na svete*, v dvojjazyčnom vydaní (slovenčina, angličtina), ktorú sa združeniu podarilo vydať práve k 130. výročiu, kedy toto evanjelizačné dielko uzrelo svetlo sveta prvýkrát.

Služby Božie boli obohatené vystúpením a piesňami viacerých laických pracovníkov zo zboru a hudobnej mládežníckej skupiny.

Po požehnaní detí pred oltárom, po áronovskom požehnaní a záverečnej liturgii domáci brat farár so sestrou farárkou všetkým veľmi pekne poďakovali za účasť, organizátorom za spoluprácu a prítomných pozvali ešte na bohatý popoludňajší program. Ten pokračoval púťavou prednáškou historika Pavla Trúsika v modlitebni pri evanjelickom kostole.

Bola tiež možnosť individuálnej prehliadky Domova bielych hláv, kde sa hostia dozvedeli bližšie informácie o činnosti OZ Sluha a zaujímavosti o samotnej historickej stavbe Domova bielych hláv. Mohli navštíviť Múzeum sestier Royových a prezentáciu historických i súčasných prekladov knihy *Bez Boha na svete*. Prehliadka bola spojená s predajom kresťanskej literatúry a ochutnávkou kávy August Roy. ■

Povzbudzujúcim posolstvom pre prítomných veriacich bola kázeň biskupa Západného dištriktu ECAV JÁNA HROBOŇA na text 2K 5, 17: *Preto ak je niekto v Kristovi, je novým stvorením. Staré veci pominuli, nastali nové.*

STARÉ VECI POMINULI...

V cirkevnom zbore Stará Turá si tohto roku pripomíname jedinečné výročia: 130 rokov od vydania najznámejšieho, najvydávaného a najprekladanejšieho diela Kristíny Royovej – *Bez Boha na svete*, 120 rokov od vydania knihy *Sluha*, 90. výročie založenia Domova bielych hláv a 10. výročie založenia múzea sestier Royových.

Od čias sestier Royových nezažila naša cirkev také mohutné, intenzívne a vrúčne duchovné prebudenie, ako vtedy, pred viac ako sto rokmi. Srdcia ľudí nanovo zahoreli pre Pána Ježiša Krista, Jeho slovo a cirkev, pre misiu, evanjelizáciu a službu. Rozbité vzťahy sa uzdravovali, manželstvá obnovovali, rodiny spájali, mnohí skoncovali s alkoholom, namiesto náboženského formalizmu sa ľudia prebúdzali k živej viere, osobnému vzťahu k Pánovi Ježišovi Kristovi, začali denne čítať Božie slovo, k pobožnostiam sa stretávali celé domácnosti.

Kristína a Mária Royové boli vzácnym nástrojom v Božích rukách, cez ich službu, dielo, svedectvo Boh zmenil životy zástupov ľudí a mení ich dodnes.

Už len fakt, že literárne diela Kristíny Royovej boli preložené do takmer 40-tich jazykov, čím je najprekladanejšou slovenskou spisovateľkou, svedčí sám za seba. Keby sme napríklad aj nepoznali o čom sú novely *Bez Boha na svete*, *Sluha*, alebo iné diela, keď zaznejú piesne *Smieť žiť pre Krista*, *Boh náš je láska*, *Skala vekov*, *Ži krásne v časnom živote*, každého srdca sa to dotýka.

Nielen piesne

Sestry Royové zostavili nový spevník *Piesne Sionské*, ktorý obsahoval 310 piesní. A so službou Slova išla ruka v ruke aj služba praktická. V Starej Turej bol ich zásluhou vybudovaný sirotinec Chalúpka, útulňa pre najnúdznejších, Domov bielych hláv a malá ambulancná nemocnica. Podieľali sa na založení Modrého kríža, abstinencného a evanjelizačného spolku. To všetko sa dialo v hospodársky

ťažkých časoch, chudobe, národnostnom útlaku a masívnom vysťahovalectve.

Sestry Royové narazili však aj na odpor medzi vlastnými, zvlášť v cirkvi, keď ich vyhlasovali za sektu, ohrozovali aj fyzicky, keď im napríklad kameňmi rozbili okná na dome a vyhlasovali, že budú pochované s uhynutými zvieratami. Brali to tak, že tam, kde sa dejú Božie veci, to toho zlého vždy vyruší a zmobilizuje na odpor, horšie by bolo, keby sa tak nedialo, takže aj tieto útoky brali ako potvrdenie správnosti svojej služby.

Fenoménn prebudenia

Čo stálo za týmto fenoménom prebudenia? Vybral som štyri črty alebo aspekty, ktoré považujem za kľúčové ohľadom pôsobenia sestier Royových a možno ich veľmi zreteľne vysledovať najmä v novelách *Bez Boha na svete* a *Sluha*.

Pán Ježiš Kristus – ako Pán a Spasiteľ, Záchranca,

Jeho láska k nám, osobný vzťah k Nemu, Pán Ježiš ako základ, ako stred a ťažiskový bod, ku ktorému sa vzťahuje všetko ostatné. Ten bol predovšetkým vyvýšený a oslávený v živote a diele sestier Royových, Jeho hlásali, k Nemu pozývali. K živému Pánovi, nie iba teologickému, nie iba historickému, nie iba zavretému v tradíciách a formách, ale živému, prítomnému v nás, v srdciach jeho nasledovníkov.

Do Martinkových úst vkladá Kristína Royová túto túžbu poznať Boha: „Bože môj, keď ja o Tebe nič neviem! Ale však, keď Ty všetko môžeš, urob aj to, aby som sa niečo o Tebe dozvedel, aj o tej zemi,

kam si to tých ľudí berieš. Či sú tam všetci pohromade, dobrí aj zlí?“

A na inom mieste: „Druhí pôjdu do kostola, budú počúvať o Bohu, o Ježišovi a ja aby som išiel do hôr. Zase nič nepočujem. Načo som len na svete bez Boha?“

Keď Martinko spoznal Pána Ježiša Krista, Jeho slovo, Jeho lásku, poznal naplnenie svojho života a odchádza do večnosti s Božím slovom na perách: Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v Neho.

Služba lásky.

Viera v Pána Ježiša Krista, láska k Nemu sa prejavuje predovšetkým cez službu tým najnúdznejším. Zároveň je praktická pomoc bližnému v núdzi ten najlepší spôsob, ako mu priniesť aj zvest o záchrane v Pánovi Ježišovi. Sestry Royové zdôrazňujú v zmysle slova Mk 10, 45, že Pán Ježiš Kristus neprišiel, aby Jemu slúžili, ale aby On slúžil a dal svoj život ako výkupné za mnohých.

Práve tento význam a charakter praktickej služby kresťana vložila Kristína Royová do postavy sluhu – Metoda, ktorý prišiel zo zabezpečeného prostredia Ameriky do chudobnej slovenskej dediny, aby pomohol stratenému a osamelému Židovi Dávidovi nájsť Pána Ježiša Krista. Cez jeho mnohú službu

a pomoc druhým v Hradovej poznali jej obyvatelia Pána Ježiša, osobný vzťah k Nemu a rozhodli sa Ho nasledovať, čo zmenilo ich život a aj vzájomné vzťahy od základu.

Ondrášik, u ktorého Metod slúžil sa ho pýta: „Ach, ako si len mohol medzi nami takto žiť, a tak sa ponížiť kvôli tomu Židovi?“ Metod odpovedá: „Poznám kráľovského Syna, aj vy Ho poznáte, ktorý opustil trón i korunu a slúžil 33 rokov kvôli nehodným ľuďom. Či som nemohol ja biedny slúžiť kvôli človeku, ktorého On miloval? Viem, že tie najšťastnejšie roky môjho života boli tieto dva, keď som sa smel pripodobniť čo ako málo nášmu Pánovi, a kedy som smel byť Ondrášikovým sluhom.“

Služba lásky tým najmenším, najnúdznejším a najodkázanejším je prvým znakom ozajstnosti nášho kresťanstva.

Svedectvo osobným príkladom.

Postavy ako Martinko, či sluha Metod a mnohé iné v dielach Kristíny Royovej boli mimoriadne krásne, čisté, sväté charaktery. Človek by si povedal, že je to naivná predstava, alebo ilúzia. Zámer spisovateľky však bol ten, aby cez charakter týchto ľudí bol zreteľný charakter Pána Ježiša Krista, aký je On. My všetci, ktorí veríme v Neho by sme mali zobrazovať Jeho charakter, aby bol cez nás viditeľný a prítomný.

Práve svätí ľudia, tí, ktorí dostali dar nového života od Krista, sú svedectvom o Pánovi Ježišovi, čo znamená veriť v Neho, nasledovať Ho, slúžiť Mu.

V diele *Sluha* je to napríklad vyjadrené takto: „So zimou vrátila sa Podhájskemu žena. Bol ju v liste prosil, prišla, predsa len prišla. Ani nevedel, ako jej má to miesto ofúkať, kde si mala sadnúť, tak bol rád, žeby ešte na zemi mohlo jestvovať také šťastie pre ženu. Našla muža poriadneho, akým nikdy nebýval, lebo keď sa za neho vydala, bol už opilcom. Svokru dobrú, deti milé, zdravé, celý dom čistý, komoru na zimu zásobenú. A čo bolo najhlavnejšie, prišla so srdcom hladným. Ak kto, tak ona rada počúvala Božie slovo. Ó, veď jej tak ľahko bolo uveriť v Boha a milovať Jeho Syna Ježiša Krista, ktorý takú premenu urobil v jej živote. A keď raz okúsila tú Božiu lásku v srdci, nemlčala o nej.“

Túžba po nebeskom domove.

Vinie sa ako taká zlatá niť v dielach Kristíny Royovej. Viera, že život veriaceho človeka smeruje k dokonalému nebeskému domovu, k stretnutiu s Pánom Ježišom a so svojimi blízkymi, kde nebude ani slz ani bolestí, len dokonalá láska, pokoj a šťastie v dokonalej Božej prítomnosti. Tešila sa na tento nebeský domov. Túžba po ňom nebola únikom z ťažkej reality, ale realitu nebeského domova, tú istotu, že raz tam spočinie, vnášala do reality okolo seba, a tak kus Božieho kráľovstva na tejto zemi.

O tejto túžbe z knihy *Bez Boha na svete*: „Tak mal Martinko vždy o čom premýšľať a keď ho napadlo, zaspieval si, až sa hory ozývali. Raz keď tak spieval: Kde si můj přemilý, Ježíši Kriste, kde Tě hledat budu, na kterém místě?, tak sa ten spev niesol, akoby ho hora podávala, aby ho len Ježiš počul, po ktorom Martinko tak veľmi túžil. Samému mu napadlo, ako mu tie hory pomáhajú. Prestal spievať a hovorí: Však ja už viem, kde si můj Pane Ježíši, ale by som nedbal, keby som Ťa len čím skôr mohol vidieť! Aj viem, že zase prídeš, len neviem, kedy to bude: Večer či ráno? Áno, odpovedali hory, a ešte raz, áno. Teda ráno? Zasmial sa Martinko. A hora tichučko: ... áno.“

Čo dodať na záver? Bolo by veľmi dobré, keby po takmer 100 rokoch od smrti sestier Royových sme im našli miesto v cirkvi aj v našej spoločnosti. Nielen v zmysle pripomínania, ale predovšetkým v novom zahorení pre Pána Ježiša Krista. V zmysle prebudenia z náboženskej strnulosti a formalizmu k živej viere, oddanej láske a obetavej službe. K nasledovaniu Pána Ježiša Krista, kde vidieť ovocie Jeho Ducha, lásku, radosť, pokoj, jednotu...

Prosme o konanie Jeho Ducha, ktorý by nás priviedol k pokániu, a cez pokánie k duchovnému obnoveniu a zahoreniu pre Neho, Jeho slovo a cirkev, aby aj cez naše svedectvo mohlo byť čo najviac ľudí zachránených pre dokonalý večný život. ■

POVEDALI O KNIHE BEZ BOHA NA SVETE

PETER FERÍK,
riaditeľ občianskeho združenia Sluha

Túto knihu napísala Kristína Royová ako svoju prvotinu a napísala ju na posedenie, a tak sa dá aj táto krásna knižka na posedenie prečítať. Novela je adresovaná rovnako dospelým ako aj detským čitateľom. Stala sa najprekladanejším dielom v slovenskej literatúre. Ako je možné, že je táto kniha už 130 rokov stále žiadaná a nanovo vydávaná? Nuž ako autorka sama povedala, každé slovo bolo inšpirované Duchom Svätým. V jednoduchom príbehu z dedinského prostredia riešila vážny globálny problém celého ľudstva, ktorý sa vinie vekmi. Ako kedysi ľudia žili bez Boha na svete a spoliehali sa na vlastné sily, tak aj dnes žijeme odlúčení od Boha kvôli nášmu hriechu. Jedine pre obeť Pána Ježiša Krista, Božieho Syna, môžeme byť zmierení s nebeským Otcom a nájsť jasný cieľ svojho života. Jednoduché, a také silné, úderné poslanstvo do každej doby. Žiť naplno, žiť s Bohom, žiť večne. Taká bola Royová. Vedela, že túžba po večnosti a hľadanie zmyslu života je zakorenená hlboko v každom človeku bez rozdielu. Kniha je aj správne dochutená. Ako keď dosolíte jedlo. Autorka implementovala Božie slovo takým zrozumiteľným spôsobom, že zachutí každému. Kto začne čítať, neprestane. A je to aj návod ako dochutiť vlastný život. Aby sme aj my boli k iným ľuďom vládnejší, láskavejší a zmierení so sebou, s blížnymi i s Bohom. ■

PAVOL TRÚSIK
kultúrno-propagačný manažér SNM – Múzea Slovenských národných rád, Múzea M. R. Štefánika a kurátor Múzea sestier Royových.

Novela pre deti i dospelých *Bez Boha na svete* je prvou prózou Kristíny Royovej. Téma príbehu, ktorú autorka napísala na jedno posedenie je vážna – život a smrť.

Iste, môže sa zdať, že pre detského adresáta to ešte nie je celkom adekvátne. Royovej ambícia však

bola primeraná a nevyrovnávala sa s ňou prostredníctvom prehnaného didaktizmu či náboženského utilitarizmu. Veď ešte pred ňou sám veľký rozprávkár H. Ch. Andersen už dokázal, že niektoré výnimočné rozprávky môžu mať aj zlý koniec.

Má ho však aj toto predložené dielo? Kým v bežných rozprávkach napokon ich hrdinovia žijú šťastne kým nepomrú, Martinko umrie a napokon žije šťastne. Navždy. Motív smrti sem prináša postava hrobára a cintorín posiaty krížmi. No aj v tomto symbole predsa víťazí svetlo nad temnotou – život nad smrťou. Novela prináša podobné pocity, ako keď sa v chladnej jeseň rozžiaria cintoríny, či keď do oživujúcej jari zatne veľkonočný piatok. V smrti je predsa len ukrytý život! Tak ako o tom hovorí prvý i posledný obraz Martinkovho pozemského putovania. Takúto dobrú zvesť nedokážu zakaliť ani myšlienky na smrť uprostred tohto putovania. Práve naopak, aj ony len dopomôžu k triumfu života.

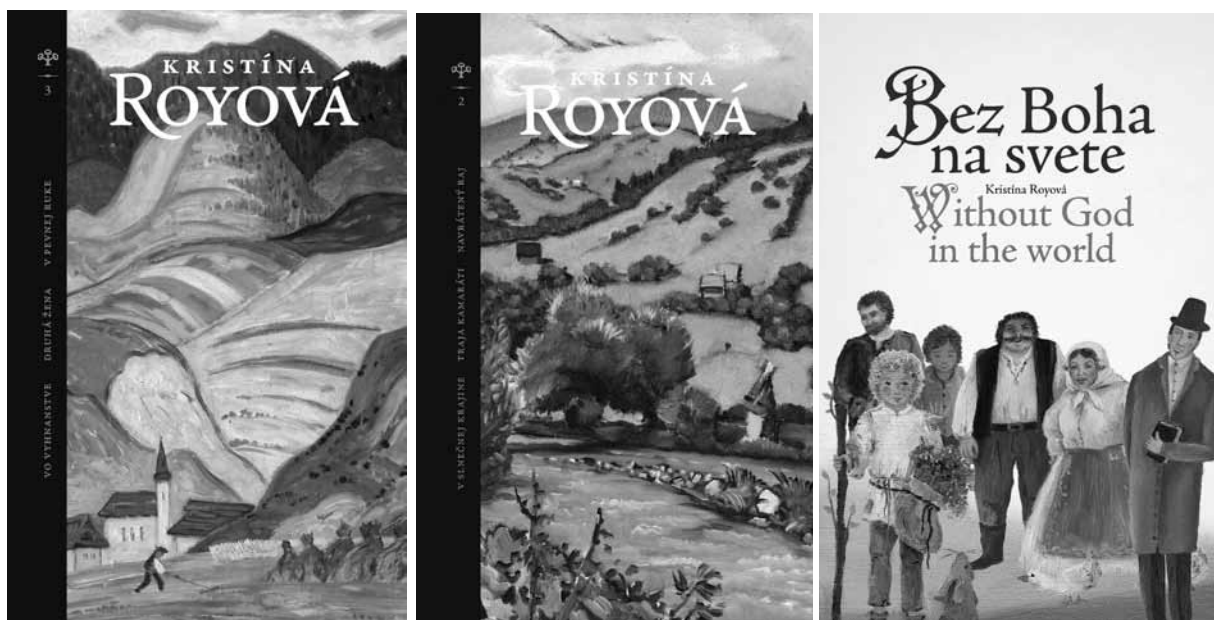
A ešte niečo osobné na okraj. Na novele sa mi predsa nepozdávala jedna scéna, v ktorej zvieratka pred spánkom pokľaknú na kolená. No keď som sa začal starať o ovečky, videl som, že je tomu skutočne tak. Každá ovečka vždy pred spánkom pokľakla. Tento postreh mi už nepríde infantilný, ale geniálny. Presne tak ako celá prozaická prvotina Kristíny Royovej.

Od návštevníkov nášho múzea vieme, že ju doposiaľ čítajú ľudia na celom svete. Je len dobre, keď ju budú čítať aj ďalšie generácie aj v jej domovskom jazyku.

MAREK CHRENKO
kazateľ cirkevného zboru Soli Deo Gloria v Žiline a predseda občianskeho združenia Dobrá správa

Občianske združenie Dobrá správa je kresťanské vydavateľstvo, ktorého cieľom je šírenie dobrej zvesti evanjelia cez kvalitnú kresťanskú literatúru.

Dielo Kristíny Royovej patrí na Slovensku k tomu najkvalitnejšiemu z kresťanskej literatúry, a preto sme sa rozhodli vydať ho v krásnej novej edícii. Ide o desaťročiami osvedčené poviedky, novely a romány, ktoré majú nielen veľkú duchovnú hĺbku, ale sú už súčasťou aj nášho kultúrneho dedičstva. Preto sme sa rozhodli dať tejto edícii šat, ktorý jej náleží. ■

90. VÝROČIE OTVORENIA DOMOVA BIELYCH HLÁV

IVETA TOPOLČANYOVÁ

Občianske združenie SLUHA a Cirkevný zbor ECAV Stará Turá v spolupráci so zástupcami mesta pripravili 22. októbra 2023 hodnotnú spomienkovú slávnosť, počas ktorej chceli predovšetkým ďakovať Pánu Bohu, že až doteraz zachováva svoju priazeň tým, čo Ho poznajú, a svoju spravodlivosť ľuďom úprimného srdca (Ž 36,11).

Nápad vznikol v máji, keď sme si pripomenuli 90 rokov od slávnostného otvorenia Domova bielych hláv.

Nie je presne známe, kto priviedol Kristínu Royovú na myšlienku začať so stavbou starobinca v Starej Turej. Treba však spomenúť, že už mala za sebou vybudovanie niekoľkých dobročinných sociálnych stavieb, ktorých iniciátorkou bola predovšetkým ona.

Sestry Royové od roku 1895 navštevovali zbory veriacich v zahraničí (Čechy, Sliezsko, Švajčiarsko, Nemecko), kde si všímali ako duchovní, tak aj sociálnu prácu. Stretali sa s biblickými krúžkami a kresťansko-sociálnymi ústavmi (sirotince, starobince, ústavy pre bezvládne chorých a pod.). Získavali o práci informácie, literatúru a súčasne uvažovali, čo z toho by sa dalo priniesť na Slovensko, konkrétne do Starej Turej.

Útulňa a nemocnica

Najprv to bola staršia budova Útulne, ktorú zakúpili v roku 1902 a postupne zrekonštruovali. V nej boli umiestnené sociálne a duchovne nezaopatrené deti najmä z rodín miestnych alkoholikov a siroty, ktoré trpeli duševne i telesne. Neskôr vznikali ďalšie podobné objekty na pomoc ľuďom a v malom podjavorinskom mestečku a okolitých kopaniciach tak prispeli k službe blížnemu a šíreniu Božieho kráľovstva. Bol to napríklad zriadený spolkový dom približne pre 300 návštevníkov (1907), nemocnica (1911) a detský domov (1926).

Vybudovanie ambulantnej nemocnice pre Starú Turá aj kopanice bola veľmi náročná úloha. Postavila sa jednoposchodová budova, v ktorej boli na prvom poschodí miestnosti pre diakonky vykonávajúce sociálnu i duchovnú prácu pri deťoch i dospelých bezplatne. Pri všetkých potrebách boli tieto služobníčky odkázané na dobrovoľné dary. Rok po slávnostnom odovzdaní budovy verejnosti bola v máji 1912 založená v Starej Turej slovenská diakonia, ktorej predsedníčkou sa stala Kristína Royová. Obliekla si aj diakonickú rovnošatu a nosila ju až do smrti.

Chalúpka a Domov bielych hláv

V roku 1926 bola postavená Chalúpka pre siroty a zanedbané deti a po nej začala Kristína Royová pomýšľať na starobinec. Tento názov jej znel trochu chladne, a preto zvolila iný „Domov bielych hláv“. Prvý verejný impulz k vybudovaniu zaznel v júnovom čísle 1931 časopisu Večernica takto:

„Dva ideály sprevádzali ma cez môj dlhý život. Prvý urobiť dobre opusteným deťom, druhý osladiť ešte posledné dni opusteným starým ľuďom. Tu a tam podarilo sa mi takýchto opustených starcov privinúť, no nebolo to to, po čom som túžila...

Aj naša nemocnica vznikla v prvom rade z tejto túžby, akonáhle chcela som istej opustenej nemocnej pomôcť, nemala som ju kam vziať. Dvadsaťosem rokov musela som ešte čakať, než Pán naše prosby vyslyšal a než prišlo k vystavaniu našej malej nemocnice. Behom tých sedemnást rokov, čo nemocnica stojí, smeli naše sestry diakonky mnohým ľuďom v nej poslúžiť k opätovnému získaniu zdravia a života, a čo hlavne, nejedna duša z milosti Pánovej vyšla stadiaľ uzdravená...

Keby sme sa spojenými silami pustili do druhého podujatia, dal by nám veľký a svätý Boh možnosť ešte jednu chalúpku zbudovať. Núti ma teraz k tomuto skutku okolnosť, že v blízkosti je dom na predaj so značným stavebným miestom, ktorý by sa k tomuto účelu veľmi dobre hodil. Nerada by som bola, keby toto veľmi príhodné miesto bolo pre tento účel stratené.

Že je teraz peňažná kríza, to my spolok „Vieroslava“ najviac cítime, keď mnohí z našich dobrodincov už nám nemôžu tak pomáhať, ako pomáhali, naše deti žijú. A tu rozum hovorí, nezačínaj teraz, no moje slabnúce sily volajú: teraz alebo nikdy...

Aj mne sa zdá, že jak si svoju túžbu, postaviť prístrešie a domov pre opustených starcov a stareny, nebudem môcť vyplniť, že ma tiež až do údolia smrti budú sprevádzať zalomené, vystreté, chudé ruky, beznádejné smutné pohľady...

Prosím, nehnevajte sa na mňa za tento môj list, prepáčte mi ho. Je to môj posledný ideál a iste posledná prosba podobného druhu... Proste, aby sme

ten dom mohli za slušnú cenu kúpiť, aby náš bohatý nebeský Otec dokázal svoju moc a milosrdenstvo a zvlášť, aby nám dal svoje požehnanie. Láska Božia so všetkými nami!“ (Kristína Royová)

Z pôvodného plánu sa muselo upustiť. Dom bol predaný a Kristína Royová rozmýšľala takto:

„Keď sme peknú Chalúpku k sláve Pánovej zbudovali pre kaderavé, zlaté hlavičky, musíme tiež postaviť pekný domček pre tie šedivé, ktoré už mnoho preniesli, mnoho mysleli a kde každá vráska rozpráva o hĺbke bolestných dní...“

A tak sa začalo s prípravami na stavbu. Mnohé okolnosti však boli neprajné, spletité. No Kristína Royová sa vďaka nesmiernej Božej milosti učila trpezlivosti a neochvejnej viere. Každý mesiac v časopise Večernica svojich verných čitateľov a podporovateľov informovala:

„Radšej by som vám bola napísala, že už staviame, že mi uveríte, no veď aj taký list raz dostanete, až udrie tá Božia hodina. Oni tie Božie hodiny idú presne, nepochybia ani jednu sekundu.“ (jún 1932)

Do konca tohto mesiaca budeme asi tak ďaleko hotoví, že nám zostane ešte toto: dlážky, zasklenie okien, kachle, záhrada vókol domu. Napriek tomu otvorenie Domova, vlastne službu Pánovu, zasvätenie tohto nášho pomníka Božej všemohúcnosti a ľudskej lásky, musíme odslúžiť až na jar. Zatiaľ bude všetko suché a tak pripravené, aby sa vám to mohlo pekne predstaviť. Nádejam sa, že potom mnohí z tých, ktorí tak ochotne prispeli a ešte prispedia, spoločne sa budú radovať z tej milosti, ktorú nám Pán činil a učinil.“ (november 1932)

„Ak dieťa potrebuje, aby ho dakto prikryl pláštom lásky, desaťkrát viac to potrebuje starý človek... Ak je krásne postaviť ochrannú strechu ponad malé a slabé detské hlavičky, aby sa utužili k celoživotnej práci a bojom, predsa najslávnejšie je otvoriť domov starobe, kde by mohla pekne zomrieť a krásne odísť do nového života.“

Nuž takýto domov staviame my a v ňom svieti nápis:

„Ak budeš veriť, uvidíš slávu Božiu!“ (január 1933)

Nápis na budove pretrval do dneška a nikdy sa ho nepodarilo dôkladne prekryť. Domov bielych hláv je v súčasnosti jedinou zachovanou stavbou onoho zlatého štvoruholníka staroturanskej charity a ekumenizmu, kde patrila ešte Chalúпка pre deti ako i nemocnica a Útulňa.

Kristína Royová s neskrývanou radosťou a vďačnosťou voči Pánu Bohu v máji 1933 napísala:

„Nepadlo ani jediné slovo, aby sa nebolo splnilo“ (Joz 23, 14). Tak môžeme smelo aj my povedať, ktorí sme s mnohými ťažkosťami a prekážkami

konali prípravy k slávnosti otvorenia „Domova bielych hláv“... A prišla nedeľa, bohatá na Slovo Božie... Bolo to zvláštne zhromaždenie, zastúpená bola celá republika: Češi, Moravia, Slezáci i Slováci z blízkeho i ďalekého okolia... Keď sa k nim pripojili staroturanskí poslucháči, bol to zástup cez 2 000 duší...

Tak teraz tento list píšem vám už v tom „Zámečku“. V utorok 2. mája som sa tam po prvýkrát vyspala a musím vám opísať dve pekné chvíľky.

Večer, keď už všetko všade stíchlo, stála som na balkóne, mesiacik sa na mňa díval, zastierajúc kedytedy hanblivo tvár, a jedna hviezda vedľa neho svietila a dolu v ulici svietili elektrické lampy ako svätajánske mušky... V „Chalúpke“, ktorá leží pod nohami „Zámečku“ asi tridsať krokov od neho vzdialená, zhášali svetlá, znak, že sa moje malé i veľké deti poberali spať...

Tretieho mája zobudila som sa o 4. hodine ráno a zdalo sa mi to ako sen, že som už skutočne presťahovaná, že som už odišla z domu, skadiaľ ma moja matka i moje sestry predišli a že sa tam už viac nevrátim. Išla som sa podívať na balkón. A musím sa vám priznať, hoc za krátky čas budem mať sedemdesiattri rokov, to čo som tam videla, ešte som zo žiadneho domu na Starej Turej nevidela, hoci som sa šesťkrát sťahovala: Veľký kus neba a ako zore vstávali a ukazovali, kde sa vykotúli slniečko. Taký pohľad videla som raz na takzvanom „Holom vrchu“ v Dúbrave. Nikdy predtým a nikde odvtedy. Naše mestečko ešte ticho spalo, aspoň v tejto ulici sa nič nepohlo, len vtáčatá začínali chválospevy.

Neďaleko stojí meštianska škola. Sedí ponad druhými chalúpkami ako kráľovná, kúsok ďalej vidno štíhlu vežu katolíckeho kostola a kto má ešte zdravé oči, vidí tri cintoríny a až ku stanici. Áno, krásny výhľad, ale najkrajšie je to širošie nebo, tá naša domovina, kde čaká nás mesto, ktorého staviteľom je Boh, ten Boh, ktorý sám i túto budovu postaviť umožnil a ktorému nech je nave-

ky česť! Jemu vás odovzdáva vaša v láske verná sestra Kristína Royová.“

Ako Kristína Royová pôsobila pri všetkých týchto sociálnych ústavoch, takisto sa podieľala aj na založení Modrého kríža (ďalej len „MK“). Práve MK je najviditeľnejšou formou existencie slovenského obrodeneckého hnutia, ktoré sa rozvinulo na základe evanjelizačnej práce jej hlavnej predstaviteľky. Vďaka nej a jej spolupracovníkom – misionárom, evanjelizátorom, kolportérom a ďalším – k ústrednému spolku MK v Starej Turkej postupne pribúdali odbočky po celom Uhorsku (v dnešnom Slovensku, Dolnej zemi a jedna stanica bola i v Bystrej nad Turjou – dnešná Ukrajina). Celé rodiny konvertovali, v domoch veriacich sa okrem domácich pobožností niekoľkokrát v týždni konali zhromaždenia, ktoré sa neskôr presunuli do humien, stodôl, či nových spolkových budov a modlitební. Ich členovia sa pridržali týchto bodov: 1. každý deň čítať Bibliu, 2. žiť podľa nej, 3. privádzať hynúce duše ku Kristovi, 4. byť pripravení znášať pre Neho pohanenie, 5. zriecť sa alkoholu (bolo slovenskou raritou, že v dôsledku pôsobenia MK niektoré obce zostali bez krčmy). Život týchto ľudí bol viditeľne odlišný od života formálnych príslušníkov cirkvi. Po politickej zmene vo februári 1948 musel MK zaniknúť, obrodenecké hnutie sa tak rozplynulo do viacerých protestantských denominácií (resp. formálne či i skutočne zostalo v ECAV) a tu šťastie dožívalo, šťastie pretrváva, najmä v slovenskej Cirkvi bratskej, o ktorej možno povedať, že v ňom má svoje korene.

Táto drobná žena popri rozsiahlej sociálnej i vnútromisijnej práci zanechala hlboký literárny a duchovný odkaz, ktorý je stále aktuálny aj pre súčasného čitateľa. Je autorkou viac ako 70 literárnych diel pre všetky vekové kategórie. Písala pôsobivé a pútavé prózy – najmä novely, poviedky a rozprávky, ako aj duchovné piesne. Čitateľa zaujmu a vtiahnu do napínavého deja, no nielen to, majú za cieľ

obohatiť ho duchovne. Jej diela boli preložené do 38 jazykov, najviac do nemčiny a francúzštiny, boli opakovane vydávané a vysoko oceňované. Stala sa tak našou najprekladanejšou autorkou, a hoci jej tvorba bola u nás dlho takmer neznáma, v zahraničí jej diela zaplňali pulty mnohých kníhkupectiev.

Musíme si položiť otázku: Aká sila, moc, viera viedla sestry Royové, keď takúto, celkom neuveriteľnú prácu, dokázali spraviť za jeden, svoj časovo vymedzený život? Pritom vlievali určitú nádej, silu, cieľ každému, kto sa dostal do okruhu ich života. Bola by veľká chyba použiť slovo minulost', lebo vlievajú rovnako aj dnes všetky jej knihy, spevy a články v časopisoch tú istú silu, ako keď ich písala, skladala, alebo ich so sestrou zhudobňovali.

Všetci sme včera, rovnako ako dnes, späťi vzajomne rodom, koreňom, rodinou, určením, cieľom. Tieto korene nášho bytia si treba starostlivo všiamať, aby sa náš život neminul svojho, práve nám daného cieľa.

Preto kľakám na kolená pred Otcom, po ktorom sa volá každá rodina na nebi aj na zemi; aby vám podľa bohatstva svojej slávy dal skrze svojho Ducha mocne zosilniť na vnútornom človeku; aby Kristus prebýval vierou vo vašich srdciach, a vy, zakorenení a založení v láske, aby ste mohli so všetkými svätými vystihnúť, aká je to šírka a dĺžka, výška a hĺbka, a poznať Kristovu lásku, ktorá prevyšuje všetko poznanie; aby ste sa dali naplniť celou Božou plnosťou. Tomu však, ktorý môže nad toto všetko učiniť omnoho viac, ako my prosíme alebo rozumieme, a to podľa moci, ktorá pôsobí v nás, Tomu buď sláva v cirkvi a v Kristovi Ježišovi po všetky pokolenia až naveky vekov. Amen. (Biblia, Ef 3,14-21) ■

Podľa rôznych prameňov od Michala Slavku, Gustáva Rumánka a s láskavým dovolením Pavla Trúsika vďačne podáva Iveta Topolčanyová.

SPOMIENKA NA ODHALENIE PAMÄTNEJ TABULE SESTRÁM ROYOVÝM 28. - 29. JÚNA 1969

SAMUEL JURČO, Múzeum sestier Royových

Slávnosti v podobnom rozsahu ako dnes 22. 10. 2023 sa uskutočnili v roku 1969, a to pod záštitou ministerstva kultúry SSR, Okresného a Mestského národného výboru (názov Mestského úradu počas obdobia komunizmu). Navonok bol dôraz na Máriu ako hudobnú skladateľku a na Kristínu spisovateľku. Avšak súčasťou programu boli aj piesne Márie Royovej a niekoľko spracovaní diel Kristíny, aj nedeľné bohoslužby. V rámci socialistického ateistického režimu to bola teda jedna z výnimočných možností duchovného a evanjelizačného prejavu.

Bola osadená pamätná tabuľa sestram Royovým, a to v čase uvoľnenia, ešte pred obdobím normalizácie. Táto udalosť a pamätná tabuľa sa stali povzbudením do ďalších rokov útlaku a prenasledovania cirkvi a slobodomyselných ľudí.

Do programu sa zapojili Dušan Úradníček, Milan Kubík, Michal Slavka (výstava v Dome kultúry), Miloslava Rozsypalová (dramatizácia knihy *Za presvedčenie*), E. B. Lukáč, Ján V. Ormis, bola čítaná báseň od Vladimíra Roya.

Na tomto stretnutí zaznel známy výrok Emila Boleslava Lukáča: „Aký je to zázrak. Zašiel som vo Švédsku, Nórsku, Fínsku, Štokholme, Osle, Helsinkách do kníhkupectva a videl som tam v popredí diela Kristíny Royovej. To isté sa mi stalo v Nemecku, Drážďanoch, Lipsku a Berlíne. A taktiež i v parížskom kníhkupectve. Nie je to úžasné?“ ■

ODKAZY Z MINULOSTI NIELEN DO SÚČASNOSTI

ŠTEFAN MARKUŠ A TIBOR MÁHRİK

(Zo stretnutia emeritných kazateľov a laických pracovníkov (SEK a LP) CB v Hradci Králové.)

V auguste sa v modlitebni Cirkvi bratskej v Hradci Králové zhromaždilo 38 emeritných kazateľov a pracovníkov CB, s manželkami. Z pôvodne prihlásených sa ospravedlnilo 12 oslovených, predovšetkým zo zdravotných dôvodov. Pre vysvetlenie pripomínam, že slovo emeritný etymologicky súvisí so slovom meritum = „to čo zasluhuje pozornosť, alebo má hodnotu“. Prídavné meno emeritný sa používa vo významoch vyslužený, bývalý, zaslúžený, vo výslužbe, čestný. Nevieť aký počet emeritných pracovníkov CB existuje na Slovensku, ale v Českej republike sa ich počet odhaduje na cca 60 – 70. Išlo už o druhý ročník. Prvý ročník bol vlni a hosťujúcim zborom bol zbor CB v Litomyšli. Prvé stretnutie malo veľmi priaznivý ohlas. Bývalí aktívni kazatelia a ich manželky, vdovy či vdovci tak dostali vzácnu príležitosť sa stretnúť, spolu hovoriť, spomínať na minulosť a získať informácie o súčasnom dianí v cirkvi.

Tento projekt vznikol z iniciatívy Karla Fojtíka, bývalého viacročného tajomníka Rady CB v Česku. Z poverenia Rady CB v ČR vznikol následne organizačný tím, ktorý má stretnutie na starosti. Tvoria ho Matúš Kušník, správca zboru CB v Hradci Králové a Daniel Kvasnička, správca zboru CB v Litomyšli. Kazateľ Kvasnička v súčasnosti požiadal o uvoľnenie z tejto služby, nakoľko sa stal kaplánom pre duchovnú prácu v parlamente.

Do programu v Hradci Králové sa zapojilo šesť kazateľov, šesť manželiek a štyria nekazatelia. Všetci prítomní uvítali čas pre rozhovory a modlitby v skupinách. Úvodné biblické slovo mal brat kazateľ Daniel Fajfr, expredseda českej Rady CB. Doprovod k spoločnému spevu bol vynikajúci a všetci ocenili excelentnú hru na husliach sestry Hanky Černej, gitarové umenie Pavla Černého a v neposlednom rade Tibora Máhrika za klavirom.

Súčasťou programu boli videopozdravy najstarších kazateľov (Jaroslav Orawski, Zdeněk Chromčák), ktorých zdravotný stav neumožnil prísť na stretnutie. Zaujímavú vizuálnu prezentáciu svojich aktivít zaslali účastníkom v HK zborny z Východočeského seniorátu Juh (Hradec Králové, Pardubice, Litomyšl, Česká Třebová, Chrudím, Vysoké Mýto), ktorú komentoval kazateľ Martin Legát.

K spolupráci boli prizvané aj manželky kazateľov a pracovníkov cirkvi. Kazateľ Matúš Kušník mode-

roval panel s témou: „Skúsenosti (zisky a straty) pri službe najmä v našej cirkvi“. S podnetnými poznámkami prispeli: Jana Fajfrová, Hana Černá, Jindra Stéblová, Alena Fojtíková, Galina Hofmanová, Drahomíra Markušová a Zuzana Jurčová.

V otvorenej panelovej diskusii s vybranými sluzobníkmi CB v ČR a SR vystúpili: Pavel Lukáš, Štefan Markuš, Jan Luhan a Miloš Poborský, súčasný riaditeľ ETS v Prahe. Témou rozhovoru bola téma: „Ako reaguje cirkev na výzvy dnešnej doby a spoločnosti“. Panel moderoval K. Fojtík. Vo vystúpení Štefana Markuša napr. odznelo:

- Cirkev sa k spoločenským témam v SR neozýva; neprotestuje, je zaťažená minulosťou (farská republika, kléro-fašizmus), SR prežíva traumy komunistického minulosť (cirkev nemá zasahovať do politiky štátu);
- SR nemá vyriešenú otázku odluky cirkvi od štátu (ideovo áno, finančne nie). J. Čarnogurský: „Komunisti vykorisťovali majetkovo cirkev 40 rokov, cirkev v demokratickom Slovensku bude od štátu kompenzáciu (majetkovú) vyžadovať minimálne 40 rokov!!!“ Táto predstava „odluky“ cirkvi od štátu dodnes trvá!
- CB spravuje sieť škôl (ZŠ Narnia, Bilgym CS Lewisa); existujú problémy, lebo sa ukazuje, že ako súkromná škola síce zabezpečuje kvalitné vzdelanie (zahraníční učitelia, sekulárna klientela) avšak v dôrazoch posolstva evanjelia a šírenia duchovných hodnôt v sekulárnom prostredí existujú rezervy.

Nasledovala panelová diskusia s bývalými členmi RCB v ČR a SR, ktorú moderoval Matúš Kušník. Na pódiu vystúpili Petr Raus, Petr Grulich, Miloslav Kloubek, Stanislav Stébel a Tibor Máhrík.

V obidvoch paneloch zazneli zaujímavé pohľady do minulosť života CB a celej spoločnosti ako aj podnetné úvahy k súčasnosti. Z množstva tém vyberáme:

a) Význam zápasu o zdravé rodiny a manželstvá. Bez zdravých rodín nebudú zdravé zborny.

b) Naliehavosť polarizácie spoločnosti. Je potrebné ozdravenie vzťahov, vnášanie kresťanských hodnôt súčasťou ktorých je dôvera medzi ľuďmi a dialóg medzi názorovo vyhranenými skupinami.

c) Súčasnosť trpí na nárast duševných onemocnení, čelíme realite vojny a hrozbe terorizmu. Učme sa citlivo ľudí doprevádzať a byť im priateľmi.

d) Odpoveďou na prehnaný individualizmus dnešnej doby by mala byť rodina a zdravá komunita, ktorú aktívne vytvára. Súčasťou Božieho plánu sú zdravé rody, generácie tých, ktorí Mu slúžia a stávajú sa svetlom sveta a solou zeme.

e) Realitou života cirkvi sú zomierajúce zbory popri životaschopných a zdravých zboroch. Veľká téma, ktorej podcenenie môže priniesť trpké ovocie.

f) Žijeme v narcistickej kultúre, v ktorej človek ako jednotlivec je sám sebe arbitrom a zdrojom pravdy a poznania, žije v ilúzii seba-zbožštenia. Je potrebné pestovať zdravé sebavedomie, ktoré sa prejaví v spolupráci s ľuďmi iných názorov a presvedčení a tiež schopnosti obetovať sa pre druhých.

Spolu s manželkami sme s vďačnosťou prijali pozvanie prísť do Hradce Králové. Stretli sme tam vzácných ľudí z generácie, ktorá to nemala ľahké. Bohaté diskusie potvrdili, že aj vo vyššom veku stále pretrváva záujem o dianie v cirkvi a smerovanie obidvoch krajín spolu s EU, ale aj mnohé pozorovania života. Staršia generácia je prítomná v daniach cirkvi, je hlasom, ktorý by bolo škoda prepočuť. Zo Slovenska boli prítomní tiež manželia Daniel a Zuzana Jurčovci, ktorí čas svojej kazateľskej služby prežili v ČR. Program bol dobre premyslený a zorganizovaný. V rámci rýchleho prieskumu medzi prítomnými jednoznačne vzišiel záujem pokračovať v stretnutiach. Budúci rok hosťovským zborom bude CB v Čelákoviciach.

Na záver iba podnet k vedeniu Rady CB Na Slovensku: Nie je príklad starostlivosti o emeritných pracovníkov českej Rady CB nasledovateľný? ■

CHVÍĽA RADOSTI

BOHDAN ROHÁČEK

Potreboval som niečo nakúpiť a vybaviť, a tak som zaparkoval auto a kráčal pešou zónou k svojmu cieľu. Bolo príjemné a pokojné dopoludnie, ani zima, ani horúco. Užival som si tú chvíľu. Postupne som dobiehal predno mnou kráčajúcich troch mladých rómskych chlapcov. Jeden z nich niesol veľkú kartónovú krabicu, druhý držal v ruke kombo (reproduktor s vbudovaným zosilňovačom, prípadne ďalšími možnosťami samostatne púšťať hudbu, či pripojiť hudobné nástroje). Aby tú váhu zvládol, musel sa nakláňať svojím telom na opačnú stranu, aby náklad vyvážil. Očividne mu to ani trochu neprekážalo. Veď práve kúpili najlepšiu vec na svete! Nečakali, kým prídu domov, okamžite kombo vyskúšali. Námestím sa ozýval nejaký rómsky pop. Bolo zjavné, že si to užívajú a ja som sa tešil z ich radosti. Zároveň som pozoroval reakcie ďalších okoloidúcich a okolostojacich ľudí. Niektorí nedali najavo žiadnu reakciu, ale väčšinu to dráždilo. Mračili sa, prípadne si prehodili nejaké neprajné poznámky voči tým, čo rušia pokoj. Napadlo mi, či chlapcov niekto nezahriakne za rušenie „nočného pokoja“. A tak si chlapci nerušene užívali svoju chvíľu radosti. A ja s nimi. Medzitým som spomalil, aby som si to vychutnal čo najdlhšie. Prichádzali sme k miestu, kde sa nachádzal krytý chodník. Tam stál starší rómsky huslista, pred ním futrál na drobné. Treba si privyrobiť. Aj jeho zaujala okoloidúca procesia. Okamžite preladiť melódiu a pridala sa na chvíľku ku kombu. Musel som sa začať očividne usmievať.

Práve som došiel k obchodu a vošiel dnu. Hovoril som si, že huslistovi niečo dám do futrálu – výslužku. O pár minút som vyšiel von. Mládenci boli samozrejme preč, ale preč bol aj huslista. Pozoruhodná chvíľa bola bez stopy preč. Ktokoľvek išiel okolo teraz, o udalosti nemohol nič ani tušiť. Môj plán hodiť niečo do obalu huslí bol tiež preč. Dojem z príjemnej udalosti mi však ostal ešte dlho po veľkú časť dňa.

Myslím si, že nám Pán Boh posielal do života mnoho pozoruhodných chvíľ. Na potešenie, ale aj na poučenie, či na povzbudenie iných. K tomu, aby sme si ich však dokázali uvedomiť, a potom aj využiť, potrebujeme mať pripravené a vycibrené uši. Mnohokrát si príležitosti ponúkané z neba nevšimneme, alebo nás dokonca vyrušujú z nášho „pokoja“. Čítame to aj v evanjeliách, keď najväčšia Radosť sveta zavítala na túto zem. Mnohí sa z nej tešili ako napríklad pastieri. Iní sa len čudovali, pokrčili plecami a išli svojou cestou, ďalším to prekážalo v ich životných plánoch tak veľmi, že si priali Radosť úplne zlikvidovať. Čakali vlastne, až bude nočný klud, a potom sa im ju predsa len podarilo zabiť. Dajme si pozor na svoje životy a radosti i Radosť v ňom. ■

BOH EXISTUJE

Vyrastal som v rodine alkoholika, otec alkoholik a mamička nebola, o všetko sa starala ona. Bola veriaca žena a viedla nás k viere Ježiša Krista.

Rodina bola 6-detná. Ja som sa snažil pomáhať mame a robiť v rodine, čo sa dalo. Zastupoval som otca, ktorý sa spíjal a nič nerobil. Bol stále opitý, vyhánal nás z domu a nedal nám do noci spať, v škole to potom vyzeralo tak, že som bol z týchto nepokojných dní vyčerpaný. Boli sme malé deti, na to si dobre pamätám. Občas si na to spomeniem, keď vidím opitého človeka.

Keď som dospel a po vojne, základnej vojenskej službe v roku 1990 slúžil som v armáde 18 mesiacov. A potom, počas služby a návrate domov, sa začalo aj moje popíjanie alkoholu. Popíjať sme začali aj z mojimi kamarátmi na diskotékach počas víkendov. Nemal som vedomosti, čo je to za chorobu – Závislosť na povolenej Droge Alkohol.

V roku 2003 moja mamička zomrela. Po smrti mojej mamy ma navštívila teta, ktorá robila zlú mágiu... po ktorej som skončil v nemocnici. Došlo k tomu, že mi počarovala s úmyslom ublížiť mi. Pred tým som jej nadával nepekne, a preto sa nahnevala a počarovala mi. Mesiac a pol nevedeli, čo mi je, sanitky ma každý večer odviezli do nemocnice, kde mi nevedeli určiť diagnózu. Počas spánku v noci sa mi zjavovali rôzni zlí duchovia, ktorých som videl na vlastné oči.

Snažil som sa pred týmito postavami niekde skryť a utiekol som do inej dediny k mojej sestre, 80 km od miesta, kde bývam. Nič nepomohlo. Mal som podlomené zdravie a skončil som v nemocnici na ARE. Pamätám si, že sestra, čo sa o mňa v tom momente starala, mi nedávala nádej povedala mi toto: „Tebe už nič nepomôže.“

V nemocnici vo Svidníku som upadol do kómy. Dostal som sa do tunela, ktorý sa točil a ja som napredoval dopredu, všetko som si uvedomoval – ako ležiaci som napredoval dopredu a ani neviem ako. Postupoval som vpred a všetko si pamätám, ako som prosil o milosť. Takto som ho prosil: „Pane nechaj ma žiť na zemi, polepším sa.“ Viackrát som to zopakoval.

A naraz som sa z kómy prebral. Telo som mal modré a zľakol som sa, ako som vyzeral. Po infúziách som dostal zdravú farbu.

Po týchto skúsenostiach a sľuboch, v ktorých som prosil, som však nijakú nápravu nespravil. Od roku 2004 po tejto skúsenosti som robil zle, krádeže, opilosť, smilstvá no proste – všetko možné, len nie dobro. Hovoril som si, že som ešte mladý a že sa mi nič ešte nemôže stať. Tým starším sa môže niečo stať, veď majú viac rokov. Po tejto mojej skúsenosti z kómou som život nebral vážne a ani táto smrteľná skúsenosť ma nezmenila. Prešlo 11 rokov do roku 2015 od tejto udalosti.

V tomto roku som znova ochorel. V nemocnici som ležal týždeň. Prišiel som domov a celý mesiac a pol som ležal doma nevládne v posteli, iba som dokázal ísť na WC. Mal som zlé tušenie a zlé sny – počul som v jednom momente tento hlas... Bol to zlý duch, ktorý mi povedal: „Si veľmi zlý človek, už ti nikto nepomôže !! Zober lano a choď sa obesiť.“ V tom momente som povedal manželke, aby celá rodina odišla. No oni zostali, v zúfalstve som začal čítať Nový Zákon (Bibliu) a môj zdravotný stav sa začal zlepšovať. Tým, že som začal čítať Božie slovo, začalo sa mi zlepšovať zdravie, začal som chodiť a telo sa pomaly zotavovalo.

Po tejto uzdravujúcej skúsenosti som hľadal pomoc u vtedajšieho kazateľa – potom už mojej Cirkvi. Prišli ku mne domov a v tomto stretnutí som prijal Ježiša Krista za svojho Spasiteľa a od tohto stretnutia s kazateľom, som cítil, že idem správnou cestou a zlý duch ma nechal na pokoji. Ďalšie pokušenia som v modlitbách zvládol. Po tejto skúsenosti a po určitom čase som mal zase sen, v ktorom mi Duch Svätý povedal: „Neboj sa, v raji budeš mať všetko“. A videl som podobizeň Ježiša Krista.

Napíšem ešte jednu skúsenosť. Pracoval som na gátri, kde som doťahoval pílu. Stál som na podstavci a zrazu som sa potočil akoby som mal spadnúť. A spadol by som na ostrý hrot, ktorý by ma bol prepichol. V tom momente som nahlas povedal: „Bože, pomôž mi“ a pocítil som, akoby ma čosi odsunulo nabok od tohto miesta. Ďakujem.

Veriaci človek.

MAGDALÉNKINE 12. NARODENINY

Pripravili: IVETA a ROMAN TOPOLČANYOVCI

Magdalénka už nie je žiadne malé dievčatko. Je veľká druháčka a rozumie mnohým veciam. Práve preto sa jej mamička rozhodla vysvetliť, prečo nemá súrodencov. To bola totiž v poslednej dobe najčastejšia Magdalénkina otázka.

Mamička začala rozprávať o tom, ako sa s ockom do seba zalúbili, potom o rozprávkovej svadbe a o tom ako sa odsťahovali z dediny do veľkého mesta. Ako mladí manželia sa veľmi tešili na bábätko. Narodil sa im chlapček Jarko, ale o niekoľko dní zomrel. Rodičia istý čas veľmi smútili. Ďalšia zlá správa nedala na seba dlho čakať. Lekári povedali, že už nebudú môcť mať ďalšie dieťa. Mamička s ockom sa však veľmi ľúbili a svoj život vložili do Božích rúk. Dlhých dvanásť rokov sa každý deň modlili za to, že ak Boh chce, môže im dať dieťaťko. A tak sa narodila Magdalénka. Dievčatko veľmi túžilo po súrodencovi. Aj ono sa pridalo ku každodenným modlitbám svojich rodičov, že ak Boh bude chcieť, môže k nim do rodiny

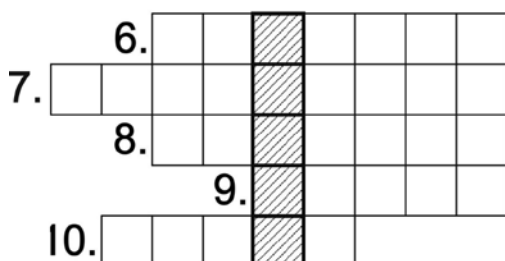
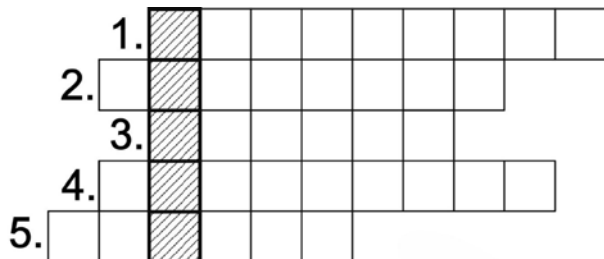
pribudnúť ďalšie dieťa. Spoločne sa rozhodli pre adopciu rómskeho dievčatka Melánie. Ale predstavte si, že na Magdalénkine 12. narodeniny pomáhali sfúknuť sviečky na torte aj dvojčatá Paľko a Peľko, ktoré sa do tejto rodiny pred rokom v poriadku narodili a teraz pekne prospievajú! Nie vždy sa vyplnia modlitby podľa našich predstáv. Ale v tejto rodine viera v Božie zázraky nepozná hranice...

Tvoja viera ťa zachránila!

Podobný je aj dnešný príbeh z Biblie. Rozpráva o žene, ktorá je veľmi chorá už dvanásť rokov. Pravdepodobne išlo o ženské krvácanie, ktoré neprestávalo. Podľa židovského zákona je takáto žena nečistá. Ak sa dotkne iného človeka, spôsobí, že aj on sa stáva nečistým. Patrí medzi skupinu ľudí vylúčených z bežného života na okraj spoločnosti. Nesmie sa objavovať na verejnosti. Jej postavenie je podobné, ako keby bola malomocná. Je odkázaná žiť osamote a nešťastná.

Úloha 1

Naše sudoku má 4 riadky a 4 stĺpce a rozdelené je na 4 boxy. Vystrihni, alebo ešte lepšie dokresli (dopíš), štvorčeky s obrázkami a umiestni ich na chýbajúce miesta tak, aby každý stĺpec, každý riadok aj každý box obsahoval iný obrázok.

Úloha 2

Pomocou biblických slovných spojení doplň tajničku.

1. HVIEZDA NASMEROVALA MUDRCOV DO __ T _ E _ _ _ _
2. JÁN KRSTITEĽ P _ _ _ S _ I _ JEŽIŠA
3. DESAŤ PANIEN ČAKALO NA _ EN _ CH _
4. SAMARITÁN BOL M _ _ O _ _ D _ Ý
5. JUDÁŠ Z _ D _ L JEŽIŠA
6. DÁVID PORAZIL G _ _ I _ Š _
7. VYVOLENIE _ V _ N _ _ _ I _ UČENÍKOV
8. JEŽIŠ N _ _ Ý _ _ L 5000 ĽUDÍ
9. NÓACH POSTAVIL _ O _ Á _
10. JEŽIŠ V _ T _ L Z MŔTVYCH

Nedivme sa teda, že táto žena urobí čokoľvek, len aby jej život bol opäť normálny.

Evanjelista Marek píše, že vynaložila celý svoj majetok na liečbu, ale nijaký lekár jej nepomohol. Prikvačila ju chudoba a jej stav bol beznádejný. V tejto svojej žalostnej situácii počula o Ježišovi. Pozbierala posledné zvyšky nádeje vo svojom srdci a povedala si: „Postačí, len keď sa dotknem Jeho rúcha a ozdravím!“

V jednom okamihu si žena uvedomila, že je uzdravená a Ježiš pocítil, že z Neho vyšla uzdravujúca moc. Ježiš sa hneď spýtal: „Kto sa mi dotkol rúcha?“ Táto žena si zaslúži, aby sa už teraz stretla s Ježišom osobne. Najprv verila, že jej môže zdravie navrátiť jedine Ježiš. No teraz prežila ešte niečo viac. Okrem uzdravenia mohla spoznať aj Božie odpustenie, lásku a novú silu do života, keď jej Ježiš povedal: „Dcéra, tvoja viera ťa zachránila; choď v pokoji a buď uzdravená zo svojho trápenia.“

Takýto môže byť náš život, ak budeme počítať s Božou prítomnosťou. Nielenže Boh dokáže uzdraviť naše trápenia, ale môžeme sa s Ním osobne stretnúť a počítať s Jeho pomocou a láskou každý deň. ■

Úloha 3

Doplň výrezy na obrázku a prečítaj slovo, ktoré správnym postupom vzniklo.

Úloha 4

Čo môže vyliečiť lekár?
A čo treba zmeniť
vo vlastnom srdci?

Potom zahnal človeka a na východ od záhrady osadil cherubov s blýskavými plamennými mečmi, aby strážili cestu k stromu života (Gen 3, 22 - 24).

ZATVORIL SI RAJ

ANNA ČINČURÁKOVÁ TIPULOVÁ

To krásne miesto, kde počuť, ako sa prechádzaš v podvečernom vánku a šepkáš, akí sme Ti drahí...

Tam sme sa pred sebou neskrývali, všetkého bolo dostatok. Každý strom tam rodí dokonalé ovocie, ktoré nás uživí bez toho, aby sme sa v pote tváre umárali zajtrajškom. Len z toho jedného jediného nesmeli sme jesť, všetko ostatné bolo naše. Ty si bol náš a my sme boli Tvoji. Ach, tak dobre nám bolo, Pane!

A potom... Potom sme Ťa zradili. Vzbúrili sme sa a dodnes proti Tebe bojujeme, lebo si myslíme, že lepšie rozumieme, že lepšie ako Ty vieme, ako žiť. A tak dobre to vyzeralo... Bolo to také lákavé, ako je každý hriech lákavý napohľad... Postavil si stráž pred vchod raja, aby sa doň už nik nedostal a nejedol zo stromu života. Aby sme nežili večne v hriechu. Odvtedy zápasíme s hadom. Každý deň sa prikráda k dverám našich domovov, aby trhal naše vzťahy. A my ukazujeme jeden na druhého prstom a obviňujeme sa z toho, kto je horší. Zákerne sa plazí k našim mysliam, aby nás oklamal. Obvíja sa okolo môjho srdca a škrtí Tvoje - Božie sny vo mne. Robí ma neslobodnou milovať Ťa z celej mysle, z celej duše a zo všetkých síl. Šepká mi nepravdivé veci a sponchyňuje Tvoje slovo, aby si nebol mojou Autoritou, Hlavou, Centrom môjho života, mojím Všetkým... Je otcom lží! Klame, že ma nemiluješ a že Ti nestojím za to, aby si ma našiel.

Ale Ty si povedal, že raz príde ten, čo rozmliaždi hlavu hadovi, a znova otvorí Raj. A potom Ťa opäť budeme počuť v podvečernom vánku. A navždy budeme jesť zo Stromu života, ktorý je uprostred neho. Ty budeš náš a my Tvoji.

Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojím potomstvom a jej potomstvom; ono ti rozšliape hlavu, ty mu však zraníš päť! (Gen 3, 15)

Skrze neho (Ježiša) sme vierou získali aj prístup k milosti, v ktorej zostávame, a chválime sa nádejou na Božiu slávu (Rim 5, 2).

Čo je najväčším pokušením, s ktorým teraz bojuješ?

Ježiš ti znova otvoril raj - miesto Božej prítomnosti, kam môžeš vstúpiť bez ohľadu na to, ako veľmi si zlyhal/a. Ten slizký had sa ťa snaží oklamať, nechce, aby si videl /a pokušenie a bojoval/a s ním. Ale Ježiš ti dá silu bojovať a zvíťaziť. ■

(Adventný kalendár, Porta Libri 2023)

Z ROKOVANIA RCB

NOVEMBER 2023

Rada s vďakou víta vydanie celej Biblie v rómskom jazyku, na čom sa podieľal tím vedený misionárom Pierrom Van Vuurenom. Na slávnostnom uvedení tejto Biblie v Sabinove 10. 12. 2023 sa za Radu CB zúčastní kazateľ Martin Kačur.

Rada rozhodla:

O zaradení Zboru Bratislava-Paradox medzi riadne zbory k 1. 1. 2024. Rada vymenovala staršovstvo Zboru v zložení: Tomáš Henžel – kazateľa a správca zboru, Ján Verčimák – kazateľ, Ondrej Lupták, Filip Sucháč, Ivan Márfföldi, Martin Kaščák. Staršovstvo zvolí z vymenovaných starších podpredsedu staršovstva a hospodára zboru.

O predĺžení mandátov administrátorov zborov: V Kalinove Miroslavovi Moravskému, v Žiline kazateľovi Jánovi Máhrikovi, v Starej Turej kazateľovi Petrovi Kučerovi a kazateľovi Štefanovi Evinovi v Trenčíne.

O predĺžení vikariátu Pavla Jurču o jeden rok, na návrh staršovstva zboru Bratislava-Kaplnka.

O predĺžení pracovnoprávneho vzťahu s riaditeľom DZB, ú.z. Adamom Markušom na dobu neurčitú.

Po vzájomnej dohode zúčastnených strán súhlasi s predĺžením dohody o súbežnej službe kazateľa Filipa Pangráca v zbere v Bardejove a v zbere vo Vranove nad Topľou v súčasnom znení o ďalšie dva roky.

Rada vzala na vedomie:

List, ktorý napísalo staršovstvo zboru v Košiciach českej Rade CB ako reakciu na Pastiersky list českej Rady CB k diskusií o manželstve.

Správu Juraja Sabola zo služobnej cesty v Albánsku.

Ďalej Rada:

Oboznámila sa s výsledkami prieskumu „Cirkevná škola ako nástroj evanjelia“ v zboroch CB. Za jeho vypracovanie ďakuje Evanjelizačno-misijnému odboru a odporúča ho do pozornosti zborom.

Vymenovala členov Správnej rady DZB, ú. z. na obdobie 1. 1. 2024 – 31. 12. 2027 v zložení: Pavel Boroš, Anna Andréová, Ondrej Lupták, Jana Hlatká a Ján Komrška.

Vymenovala členov Dozornej rady DZB, ú. z. na obdobie 1. 1. 2024 – 31. 12. 2027 v zložení: Marcel Markuš, Peter Šimkovic a Jakub Novotný.

Schválila pôžičku z Waderovho fondu pre zbor v Prešove vo výške 20 000 eur na rekonštrukciu kotolne. Minimálna splátka pôžičky v roku 2024 predstavuje 4 000 eur. Celá pôžička je splatná do novembra 2025.

Stanovila termín Konferencie 2024 na 4. 5. 2024. O mieste konania Konferencie rozhodne neskôr. ■

Spracované z podkladov RCB.

DÉMON SÚHLASU

A o ďalších takmer 3 000 rokov napísal Dominik Tatarka novelu *Démon súhlasu* – satirický pamflet o tých, čo mlčali o pravde, ktorú poznali, no na verejnosti so všetkým, čo sa v období komunistických represálií dialo, súhlasili.

Nech mi je odpustené, že si dovoľm pripojiť k týmto citátom aj svoj vlastný zo septembrového Orecha: „Desí ma, že ak dopadnú voľby podľa preferencií, štátny prevrat príde. Pod demokratickým rúškom. Ako vo februári 1948.“

Sme po voľbách. Štátny prevrat je tu. Aj keď to, čo sa deje, ešte nikto takto nepomenoval. „Démon súhlasu“, ktorý poslal do vlády tých, čo mali byť vo väzeniach, sa znovu usadil na Slovensku. Nielenže vo voľbách získali nadpolovičnú väčšinu, ale podľa akéhosi prieskumu s ich povolebným konaním súhlasí 70% opýtaných. – Víťaz berie všetko! A my s tým súhlasíme.

Zbytočne ma presvedčajú politológovia i politici, že takto to robí každý víťaz volieb, každá vláda pri nástupe k moci. Ešte aj prezidentka, po dvoch či troch týždňoch ohýbania zákonov, len ticho zašemetí, že sa jej niečo na tom, ako postupuje vládna garnitúra, nepozdáva. Nie, nechcem byť takýto „rozumný“ a skláňať hlavu a zatvárať oči v nádeji, že ma to nezasiahne. Zlo, ktoré sme na Slovensku zvolili, a ktoré akceptujeme, nás zasiahne všetkých.

Ale – čo sa čudovať nám, bežným ľuďom, keď „rozumnými“ sa hneď po voľbách stali tí, čo nemali ani len naznačiť, že sú ochotní spojiť sa so zlom. Mám na mysli Progresívne Slovensko a ďalšie zbytky tzv. demokratických strán. Zbytočne ich politológovia ospravedlňujú, že sú v slovenskej politike neskúsení. Neberiem. Progresívcí, ku ktorým sa upierali oči tých, čo sa

BOHUSLAV PIATKO
(šéfredaktor)

Jeden z najslávnejších staroegyptských mudrcov, vezír Ptah Hotep, (cca 2 350 pred n. l.) vo svojej *Knihe múdrych rád do života* známej ako *Maximy* napísal: „Ako sa správajú „rozumní“ ľudia? Skláňajú hlavy, zatvárajú oči, ústa aj uši v nádeji, že zlo ich nezasiahne.

Mýlia sa. Skôr alebo neskôr zlo, ktoré akceptovali, zasiahne aj ich.“

O 1 400 rokov neskôr ho kráľ Šalamún dopĺňa takto: „Niektorá cesta sa človeku vidí správna, no napokon je to cesta smrti“ (Príslovie).

snažili vo voľbách uchovať demokraciu, stratili tvár ešte sa ani poriadne nezatvorili volebné miestnosti, keď sa snažili o spojenie so smeráckym Hlasom a ponúkli Pellegrinimu post premiéra. A dokonca jeden z „najdemokratickejších“ stratégov slovenskej politickej scény, R. Sulík, nabádal Šimečku, aby mu ponúkol aj miesto ministra vnútra!!! Som zvedavý, čo by robili, keby Hlas aj v tejto alternatívnej koalícii dosadil na toto miesto toho istého Šutaja Eštoka, ktorý je tam dnes. Na pôvodnom úmysle SAS nič nemení ani to, že podávajú na ministra trestné oznámenie...

Napriek tomu, že ponuku demokratického spektra Pallegini ľavou zadnou odkopol, všetci, (okrem OLANO) zdvihli ruky ZA Pellegriniho vo voľbách predsedu NR SR. Taký silný mandát ešte v histórii samostatného Slovenska nedosiahol žiaden predseda parlamentu. A aby toho nebolo málo, J. Spišiak (PS) zdvihol ruku aj za obvineného policajta Zuriana pri návrate do funkcie šéfa policajnej inšpekcie so slovami, že treba mu dať šancu. Ak sú progresívcí v slovenskej politike neskúsení, o Spišiakovi to povedať nemožno. „V PS chceme postupovať uvážlivo a premyslene“, napísal na FB Michal Šimečka a pokračoval: „To, že vidieť našu menšiu aktivitu neznamená, že nepracujeme. Za dôležitú považujeme aj menej viditeľnú opozičnú poslancovú politickú prácu.“ Namiesto komentára ešte raz kráľ Šalamún: „Neskúsení de dia hlúposť...“

Ptah Hotepovi „rozumní“ po voľbách vykročili na cestu, ktorú Šalamún nazval cestou smrti. Lebo skôr, či neskôr zlo, ktoré akceptujú (a 70% z nás), zasiahne všetkých.

Slovensko ovládol Démon súhlasu. Ako po februári 48. Na ako dlho, záleží len na nás... ■

KRÍŽOVKA

„Je lepšie zažať sviečku, než ...“ (Čínske príslovie)

Autor: Peter Kailing	Opica	Druh šijacieho stroja	Svojrázny zvrät	POMÔCKY Idióm, Et, Amid,TDK, Ro, Ab	TAJNIČKA	Latinská spojka	Sonda	Verdiho opera	
Obtoč				Ruská rieka 2-hláska	•				Otázka na spôsob
Detské lekárstvo					•				
	Náčinie Azda				•	Zn. magne- tof. pásky Úloha			
Pokrik pohoniča				Plošná mera	•		Autonóm oblasť (skr.) Tebe		
Skr. atmosféry				Hľa (rus.) Pozdravuje	•			Autopríves	Zlúčenina amoniaku
Chem. zn. rádia			Valéria (dom.) Tech. služby (skr.)		•				
Zaisťuje ťa					•		Chem. zn. amerícia Núdzä (hovor.)		
	Jeden (nem.) Vesmír	Slov. tech. norma (skr.)			•	Predložka			
Tón E znížený o poltón			Ad acta (skr.) Osobné zámeno		•	Park Umelý jazyk			
Ivan (dom.)				Míňaj Zn. kozmetiky	•				51. rímsky
Nenavinul					•				
	Niečo zakázané				•	Ako			

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 10/2023

Život je dosť dlhý, keď vieš AKO HO PREŽIŤ.

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 12. 2023. Nezapadnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 12/2023.

Stranu pripravil Peter Kailing

Zapojte sa aj vy do tvorby Dialógu: svatava@swanmail.sk,
v diskusnom fóre na: www.dialog.cb.sk, písané na adresu redakcie.